9b- тиркеме

Кызыкдар тараптар менен бирге иштешүү планы

ЖКФге каржылоого сунуштама

Борбордук Азиядагы климаттын өзгөрүшүнө туруктуу ландшафттар

Июль 2026-жыл

3 -версия

Тапшыруучу:
Германиялык эл аралык кызматташтык коому (GIZ) GmbH

Бул текст англис тилиндеги түпнуска долбоордук документациянын расмий эмес котормосу болуп саналат. Котормонун автору жана уюм мүмкүн болгон лингвистикалык дал келбестиктер же таксыздыктар үчүн жоопкерчилик тартпайт. Терминдерди, маалыматтарды же милдеттенмелерди чечмелөөгө (интерпретациялоого) байланыштуу кандай гана суроолор жаралбасын, абсолюттук артыкчылыкка ээ болгон англис тилиндеги документтин расмий версиясына кайрылуу зарыл.

Бул документ боюнча суроолорду төмөнкү дарекке жөнөтүүгө мүмкүн:

Германиялык эл аралык кызматташтык коому (GIZ) GmbH

Даг Хаммаршёльд көчөсү, 1–5

65760 Эшборн

Германия

gcf@giz.de

www.giz.de

Мазмуну

Таблицалар тизмеси 4
Кыскартмалар жана акронимдер 5
1. Киришүү 7
2. Программа жөнүндө жалпы маалымат 8
2.1 Программанын ишке ашырылышы 9
3. ЖКФнын кызыкдар тараптар менен мазмундуу бирге иштешүү боюнча талаптары 9
4. Кызыкдар тараптарды аныктоо жана талдоо 10
4.1 Киришүү 10
4.2 Кызыкдар тараптардын категориялары 10
4.3 Жеткиликтүүлүк жана инклюзивдүүлүккө байланыштуу чектөөлөр 11
4.4 Өлкөгө мүнөздүү институционалдык контекст 11
4.5 Кызыкдар тараптарды картага түшүрүү 11
5. Программаны иштеп чыгуу учурунда кызыкдар тараптар менен бирге иштешүү 15
5.1 Концепциялык документти жана каржылоого сунуштаманы иштеп чыгуу учурунда кызыкдар тараптар менен бирге иштешүү 15
5.1.1 Концепциялык документти иштеп чыгуу этабы 15
5.1.2 Каржылоого сунуштоо этабы 15
6. Программаны ишке ашыруу үчүн кызыкдар тараптар менен бирге иштешүү процесси 22
6.1 КТмБИПнын максаттары 23
6.2 Кызыкдар тараптар менен бирге иштешүү ыкмалары 23
6.3 Маалыматтарды жайылтуу, коммуникация жана маалымдуулукту жогорулатуу 24
6.4 Консультациялар, окутуу жана семинарлар 24
6.4.1 Жеткиликтүүлүк жана маданий ылайыктуулук 24
6.4.2 Так максаттар жана жыйынтыктар 24
6.4.3 Контексттик актуалдуулук 24
6.4.4 Ачык-айкындуулук жана инклюзивдүүлүк 24
6.5 Документтештирүү, отчеттуулук жана кайтарым байланыш механизмдери 25
6.6 Ишке ашырууга жооптуу персонал жана мөөнөттөр 31
6.7 Аялдарды жана аялуу топторду камтуу боюнча чаралар 33
6.8 Кызыкдар тараптардын пикирлерин долбоорду башкаруу чечимдерине интеграциялоо 33
6.9 Кызыкдар тараптардын пикирлерин Программаны башкаруу процессине интеграциялоо 34
6.9.1 Документтештирүү жана кайтарым байланыш коммуникациясы 34
6.9.2 Ички сереп жана адаптивдүү башкаруу 34
6.9.3 Чечим кабыл алуу форумдарында кызыкдар тараптардын пикирлерин эске алуу 35
6.9.4 Инклюзивдүү жана тең укуктуу интеграция 35
6.9.5 Кызыкдар тараптарга кайтарым байланыш берүү 35
7 Даттанууларды кароо механизми (ДКМ) 36
7.1 Максаттар 36
7.2 ДКМ боюнча маалымат жана коммуникация 36
7.3 Даттанууларды кабыл алуу жана каттоо 37
7.4 Даттанууларды категориялаштыруу 37
7.5 Даттанууларды жана нааразычылыктарды кароо процесси 37
7.5.1 СЭЗКП боюнча жабырлануучуга багытталган отчет берүү жана жооп кайтаруу процедурасы 38
7.5.2 Даттанууларды кароо процесси жөнүндө маалымат 39

Таблицалар тизмеси

1 - Таблица: Кызыкдар тараптарды картага түшүрүү 12
2 - Таблица: Семинарлардын графиги 17
3 - Таблица: Семинарларда каралган темалар 17
4 - Таблица: ЭСТБ фазасында ар бир өлкөдө жүргүзүлгөн ФТТ жана НМБМ саны 18
5 - Таблица: Кызыкдар тараптардын пикирлери жана сунушталган жооптор 19
6 - Таблица: Ишке ашыруу учурунда кызыкдар тараптарга мамиле 26
7 - Таблица: Кызыкдар тараптардын катышуу иш-чараларынын календары 31
8 - Таблица: Даттанууларды тапшыруу каналдары 36
9 - Таблица: Даттануулар категориялары 37
10 - Таблица: Даттануу процессинин кадамдары 38

Кыскартмалар жана акронимдер

АӨБ	Азия Өнүктүрүү Банкы
АӨУ	Аккредитациядан өткөн уюм
АУ	Аткаруучу уюм
АЧТБЖП	Айыл чарба, токой жана башка жер пайдалануу
АЧДИБ	Айыл чарба долбоорлорун ишке ашыруу бөлүмү
АРИС	Коомчулукту өнүктүрүү жана инвестициялоо Агентствосу
БУУӨП	БУУнун Өнүктүрүү программасы
ГИП	Гендердик иш-аракеттер планы
ГЭФ	Глобалдык экологиялык фонд
ДКМ	Даттанууларды каroo механизми
ЕИБ	Европа Инвестиция Банкы
ЖКФ	Жашыл климаттык фонд
ЖКУ	Жарандык коом уюму
ЖӨБО	Жергиликтүү өз алдынча башкаруу органы
ИДИАБ	Инвестициялык долбоорлорду ишке ашыруу борбору
И&Т	Иштетүү жана тейлөө
ККДКМ	Көз карандысыз даттанууларды каroo механизми
КР	Кыргыз Республикасы
КТАЭ	Климатка туруктуу жана аз эмиссиялуу
КТмБИП	Кызыкдар тараптар менен бирге иштешүү планы
М&Б	Мониторинг жана баалоо
НМБМ	Негизги маалымат берүүчүлөр менен маектешүү
НКИ	Негизги көрсөткүч индикатору
ӨЗ	Өзбекстан
ӨЭУ	Өкмөттүк эмес уюм
ПББ	Программаны башкаруу бөлүмү
ПБК	Программаны багыттоо комитети
ПБТ	Программаны башкаруу тобу
САЧКӨМ	Суу ресурстары, айыл чарба жана кайра иштетүү өнөр жайы министрлиги
СПА	Суу пайдалануучулар ассоциациясы
СЭЗКП	Сексуалдык эксплуатация, зомбулук жана кыянаттык менен пайдалануу
ТЖ	Тажикстан
ТАКАНБ	Талаптардын актаркылышын көзөмөлдөө жана ак-ниеттүүлүк бөлүмү
ТАКБС	Талаптардын актаркылышын көзөмөлдөөнүн башкаруу системасы
УДО	Улуттук дайындалган орган
ФАО	Азык-түлүк жана айыл чарба уюму
ФТТ	Фокус-топтук талкуу
ЭАБММ	Эркин, алдын ала берилген жана маалымдалган макулдук
ЭКӨУК	Экология жана климаттын өзгөрүшү боюнча улуттук комитет
Э&С	Экологиялык жана социалдык
ЭСКЧ	Экологиялык жана социалдык коргоо чаралары
ЭСМБА	Экологиялык жана социалдык маселелерди башкаруу алкагы
ЭСМБП	Экологиялык жана социалдык маселелерди башкаруу планы
ЭСБС	Экологиялык жана социалдык башкаруу системасы

ЭСТБ	Экологиялык жана социалдык таасирди баалоо
GIZ	Германиялык эл аралык кызматташтык коому (GIZ)

1. Киришүү

Бул кызыкдар тараптар менен бирге иштешүү планы (КТмБИП) “Борбордук Азиядагы климатка туруктуу ландшафттар” аттуу программаны каржылоого сунуштама пакетинин бир бөлүгү катары Жашыл климат фондуна (ЖКФ) аккредитациядан өткөн уюм - Германиялык эл аралык кызматташтык коому (GIZ) GmbH тарабынан даярдалды. Бул документте программанын даярдоо процессинде жүргүзүлгөн кызыкдар тараптар менен бирге иштешүү иштери чагылдырылып, программанын ишке ашырылышы учурунда маанилүү кызыкдар тараптардын катышуусун камсыз кылуу үчүн процесстер, ыкмалар, жоопкерчиликтер жана ресурстар аныкталат.

Маанилүү кызыкдар тараптар менен консультация жүргүзүү процесси программанын Экологиялык жана социалдык башкаруу системасына (ЭСБС) киргизилген жана төмөнкү документтерге шайкеш келет:

- ЖКФнын жаңыланган экологиялык жана социалдык саясаты[1];
- ЖКФнын гендердик саясаты[2];
- Башка тиешелүү ЖКФнын операциялык документтери [3,4]

ЭСБСнын бир бөлүгү катары КТмБИП тиешелүү коргоо инструменттери менен байланышкан, анын ичинде Экологиялык жана социалдык маселелерди башкаруу планы (ЭСМБП) жана Гендердик иш-аракеттер планы (ГИП).

КТмБИПнын максаты - программанын таасирине дуушар болгон калк, жергиликтүү коомчулуктар, аялуу же четтетилген топтор, аялдар, жарандык коом, жеке сектор өкүлдөрү жана тиешелүү мамлекеттик институттар маалымат алып, консультацияларга катышып, аларга таасир эте турган чечимдерди кабыл алууга катышуу мүмкүнчүлүгүнө ээ болушун камсыз кылуу. Ошондой эле кызыкдар тараптардын катышуусу программанын дизайнын жана ишке ашырылышын жакшыртуу мүмкүнчүлүгү катары каралышы керек, жөн гана бар болгон позицияларды тастыктоо үчүн эмес.

Маанилүү кызыкдар тараптарды толук жана мазмундуу интеграциялоо үчүн консультациялар жүргүзүлүп, алардын муктаждыктары бааланып, сунуштары жана коркунучтар чогултулуп, мүмкүн болгон экологиялык жана социалдык таасирлер каралып, сунушталган программа боюнча талкуулар жана консультациялар уюштурулду. Бул процесстин жүрүшүндө кызыкдар тараптардын муктаждыктары бааланып, сунуштары жана коркунучтары чогултулду, потенциалдуу экологиялык жана социалдык таасирлер каралып чыгып, сунушталып жаткан программа боюнча талкуулар жана пикир алмашуулар активдүү уюштурулду. Бул кызматташтыктык ыкма терс таасирлерди азайтуу менен позитивдүү натыйжаларды көбөйтүү мүмкүнчүлүктөрүн аныктоого багытталган. Консультация процесси «Консультациялардын натыйжасы» (9а - тиркемеси) документинде чагылдырылган. Ошол консультациялардын негизинде КТмБИП программанын бардык мезгилинде кызыкдар тараптар менен бирге иштешүүнү жетектейт.

Кызыкдар тараптар менен бирге иштешүү ЖКФнын программасынын туруктуулугун, кабыл алынуусун жана ийгилигин камсыз кылуунун негизги элементи катары каралат.
Кызыкдар тараптар программанын дизайнына жана тастыкталышына, ошондой эле ишке ашырылышына баалуу сунуш жана пикирлерди берүүдө маанилүү рол ойнойт. Жаңы кызыкдар тараптардын катышуусу, жаңы тобокелчиликтер, маселелер же муктаждыктар пайда болгондо, жана зарыл болгон учурда КТмБИП жаңыланып турат.

[1] жаңыланган экологиялык жана социалдык саясат
[2] Жашыл климат фондунун гендердик саясаты
[3] туруктуулук боюнча жетекчилик: кызыкдар тараптар менен өз ара аракеттенүү (май 2022)
[4] кызыкдартараптар менен өз ара аракеттенүү жана өлкөнүн менчигиндеги процесстердин кыскача баяндамасы

2. Программа жөнүндө жалпы маалымат

“Борбордук Азиядагы климатка туруктуу ландшафтар” программасы Кыргыз Республикасында, Тажикистанда жана Өзбекстанда Айыл Чарба, Токой Чарбасы жана Башка Жер Пайдалануу (АЧТБЖП) секторлоруна таасирин тийгизип жаткан климаттык тобокелдиктерди түздөн-түз чечүүгө багытталган. Программа өзгөчө экологиялык жактан маанилүү жана климаттын таасирине өтө аялуу болгон Фергана өрөөнүнө, Сурхандарья жана Хатлон аймактарына басым жасайт. Тандалган кийлигишүү аймактары түздүктөрдө басымдуу орунду ээлеген айыл чарба жерлеринен тартып, тоо этектеринде жана тоо капталдарында кеңири таралган жайыттар менен токойлорго чейин созулган өз ара тыгыз байланышкан. Алар ар түрдүү жер пайдалануу жана жаратылыш экосистемалары менен мүнөздөлгөн, бирдиктүү аймактык мамилени талап кылган үзгүлтүксүз жана трансчегаралык ландшафтардын ажырагыс бөлүктөрү болуп саналат.

Программанын ландшафттык интеграцияланган ыкмасы тандалып алынган трансчегаралык ландшафттардын өз ара байланыштарын толук эске алуу менен, климаттык тобокелдиктерди азайтуу максатында климаттык факторлорду эске алган АЧТБЖПны пландаштырууну, координациялоону жана мониторингин системалуу түрдө камсыз кылат. Программа климат жана жер пайдалануу боюнча чечимдерди колдоо системаларын чыңдайт; климаттык каржылоого жеткиликтүүлүктү камсыз кылуу жана аны башкаруу боюнча потенциалды жогорулатат, ошондой эле субулуттук деңгээлдеги пландаштырууну, консалтинг кызмат көрсөтүүлөр берүү кызматтарды жана айыл чарбасына, токойлорго жана жайыттарга багытталган инвестицияларды өркүндөтүү аркылуу климатка туруктуу, аз эмиссиялуу КТАЭ практикаларды жана технологияларды колдонууга өбөлгө түзөт.
Аймактык деңгээлде программа климаттык коркунучтарды алдын ала баалоо процесстери аркылуу кызматташтыкты чыңдайт, аймактык АЧТБЖП жолдорун иштеп чыгат, билим жана тажрыйба алмашууну колдойт, ошондой эле трансчегаралык адаптациялык аракеттерди каржылоону координациялоо жана мобилизациялоо үчүн климаттык инвестициялык платформаны ишке киргизет.
Программанын башкы максаты - Борбордук Азиядагы эң аялуу топтордун жана алардын көз каранды болгон трансчегаралык экосистемалардын туруктуулугун жогорулатуу.

Жалпы максатына жетүү үчүн программа бири-бири менен өз ара байланышкан үч компонент аркылуу ишке ашырылып, улуттук, жергиликтүү жана аймактык деңгээлдерде АЧТБЖП секторлорун климатка туруктуу жана аз эмиссиялуу КТАЭ өнүгүүсүнө өткөрүү үчүн системалык өзгөрүүлөрдү тездетүүгө жана бекемдөөгө өбөлгө түзөт.

- **Биринчи компонент** (улуттук деңгээл) өзгөрүүлөр үчүн жагымдуу шарттарды түзүү аркылуу системалык трансформациянын негизин калыптандырат. Ал климаттык факторлорду эске алган жер пайдалануу пландаштырууну жана чечимдерди колдоо системаларын чыңдайт, мамлекеттик каржылоо механизмдерин өркүндөтөт жана программаны ишке ашыруу мезгили аяктагандан кийин да өтүүнү колдоого багытталган мамлекеттик жана жеке ресурстарды мобилизациялоочу инновациялык каржылоо механизмдерин илгерилетет.
- **Экинчи компонент (жергиликтүү деңгээл)** ири масштабдагы инвестицияларды тартууга жана жер-жерлерде иш-чараларды ишке ашырууга багытталып, программанын климаттык адаптация жана климаттын өзгөрүшүнүн кесепеттерин жумшартуу боюнча максаттарына түздөн-түз көмөк көрсөтөт.
- **Үчүнчү компонент (аймактык деңгээл)** экосистемалардын жана климаттык чакырыктардын трансчегаралык мүнөзүн эске алуу менен өлкөлөр аралык координацияны жана кызматташууну өнүктүрөт, билим жана инновациялар менен алмашууга шарт түзөт жана экосистемаларды биргелешип башкарууну каржылоонун механизмдерин калыптандырат.

Каржылоого сунуштама пакетинин алкагында ЭСБСга байланышкан тиркемелер иштелип чыгууда. Аларга төмөнкүлөр кирет: Экологиялык жана социалдык таасирди баалоо (ЭСТБ), Экологиялык жана социалдык маселелерди башкаруу планы (ЭСМБП), Кызыкдар тараптар менен бирге иштешүү планы (КТмБИП), Гендердик иш-аракеттер планы (ГИП). Бул документтер ЖКФнын Экологиялык жана социалдык коргоо чаралары (ЭСКЧ) жана гендердик принциптерине шайкеш келүүнү камсыз кылат.

ЖКФга сунуштаманы иштеп чыгуу илимий жана техникалык баалоолордун жыйынтыктарына, ошондой эле тиешелүү кызыкдар тараптардын сунуштарына негизделген далилдүү пландаштырууну талап кылат. GIZ өнөктөштөрү менен биргеликте кызыкдар тараптар менен бирге иштешүү процессинин алкагында тиешелүү тараптар менен консультацияларды өткөрдү. Бул процесс тиешелүү кызыкдар тараптарды, ошондой эле алардын көйгөйлөрүн жана сунуштарын Программанын сунушуна ар тараптуу жана мазмундуу түрдө киргизүүнү камсыз кылууга багытталган. Бул процесстин жүрүшүндө GIZ өнөктөштөрдүн муктаждыктарын баалады, алардын сунуштарын жана коркунучтар чогултту, айлана-чөйрөгө жана социалдык чөйрөгө (Э&С) тийгизүүчү таасирлерди баалады, ошондой эле Программанын баштапкы иш-чараларына байланыштуу талкууларга жана пикирлерди чогултуу процессине жигердүү катышты. Мындай биргелешкен мамиле терс таасирлерди азайтууга жана оң таасирлерди максималдуу жогорулатуу үчүн мүмкүнчүлүктөрдү аныктоого багытталган.

2.1 Программанын ишке ашырылышы

GIZ Аккредитациядан өткөн уюм (АӨУ) жана программанын ишке ашыруучу уюмдардын (АУ) бири катары Кыргыз Республикасы, Тажикстан жана Өзбекстандагы программанын аймактарында кеңири тажрыйбага ээ. Аймактык кеңселердин болушу, өнөктөштөрдүн жакшы түзүлгөн тармактары, жергиликтүү бийлик органдары жана коомчулуктар менен байланыштар, ошондой эле жергиликтүү контекстти жана тоскоолдуктарды терең түшүнүү программанын кеңири масштабдагы натыйжаларга жетишүү мүмкүнчүлүгүн күчөтөт.
АӨУ катары GIZ программанын жалпы көзөмөлүн жүргүзүп, талаптардын аткарылышын камсыз кылат жана экологиялык жана социалдык кепилдиктер системасын башкарууну жетектейт. Программа улуттук ишке ашыруучу уюмдар менен кызматташтыкта ишке ашырылат: Кыргыз Республикасында - АРИС (Коомдук өнүктүрүү жана инвестиция агенттиги) жана Суу ресурстары, айыл чарба жана кайра иштетүү өнөр жайы министрлиги (САЧКӨМ); Тажикстанда - Инвестициялык долбоорлорду ишке ашыруу борбору (ИДИАБ); Өзбекстанда - Экология жана климаттын өзгөрүшү боюнча улуттук комитет (ЭКӨУК). Ар бир өлкөдө GIZ жана улуттук АУлар Программаны башкаруу бөлүмдөрүн (ПББ) түзүшөт. ПББлар ЭСМБП, ГИП жана КТмБИП документтеринин ишке ашырылышын жана мониторингин камсыз кылышат. Ар бир АУда бул милдеттерди аткаруу үчүн жетиштүү ресурстар, анын ичинде кызматкерлер жана бюджет болот.

Программанын башкаруу бөлүмү жана ишке ашыруу механизмдери боюнча кошумча маалыматтар Экологиялык жана социалдык таасирди баалоо (ЭСТБ) документинин алтынчы бөлүмдө берилген.

3. ЖКФнын кызыкдар тараптар менен мазмундуу бирге иштешүү боюнча талаптары

Бул кызыкдар тараптар менен бирге иштешүү планы (КТмБИП) ЖКФнын жетекчилигине ылайык даярдалган жана ачыктык, жоопкерчилик, инклюзивдүүлүк, дискриминацияга жол бербөө жана «зыян келтирбөө» принциптерине негизделген. КТмБИП төмөнкүлөрдү камтыйт:

- ЖКФ тарабынан каржыланган иш-чаралардан таасирленген же потенциалдуу түрдө таасирлениши мүмкүн болгон кызыкдар тараптар, анын ичинде аялуу жана маргиналдашкан топтор жана жеке адамдар менен натыйжалуу өз ара аракеттенүү процесси.
- Маалыматты жайылтуу жана маданий өзгөчөлүктөрдү эске алуу менен, жеткиликтүү жана гендердик аспектилерди эске алган формада мазмундуу консультацияларды өткөрүү процесси.
- Зарыл болгон учурларда Эркин, алдын ала берилген жана маалымдалган макулдукту (ЭАБММ) алуу жол-жоболору; жана
- GIZтин даттанууларды кароо механизми (ДКМ) жана ЖКФтун Көз карандысыз даттанууларды кароо механизмине шайкеш келген, Программа деңгээлинде даттанууларды кароо механизми (ДКМ).

Кызыкдар тараптар менен бирге иштешүүнү жетектеген принциптер:

- **Адаптивдүү башкаруу:** процесстер улуттук жана жергиликтүү контекстке, кызыкдар тараптардын муктаждыктарына жана программанын талаптарына ылайык ийкемдүү болушу керек.
- **Маанилүү, өз убагында башталган жана үзгүлтүксүз бирге иштешүү:** кызыкдар тараптар менен бирге иштешүү программанын даярдоо баскычынан башталып, ишке ашыруунун бардык мезгилинде улантылат.
- **Жеткиликтүүлүк жана маданий өзгөчөлүктөргө шайкештик**: маалыматтар түшүнүктүү форматта жана жергиликтүү тилдерде берилет. Жамааттар программанын максаттары, статусу, тобокелчиликтери, таасирлери, критерийлери, пайда бөлүштүрүү, кызыкдар тараптардын ролдору жана ДКМ каналдары, анын ичинде СЭЗКП протоколу тууралуу маалыматка жеткиликтүү болушат.
- **Инклюзивдүүлүк жана басмырлоого жол бербөө:** аялдар, эркектер, жергиликтүү элдер, этникалык жана социалдык азчылыктар, ошондой эле башка четтетилген топтордун натыйжалуу катышуусун камсыз кылуу. Катышууга тоскоолдуктар аныкталып, ылайыкташтырылган консультация берүү жана катышуу ыкмалары аркылуу жоюлат.
- **Документация жана пикир:** жолугушуулар, көтөрүлгөн маселелер, берилген милдеттенмелер жана кийинки аракеттер жазылып, кызыкдар тараптарга кайра жеткирилет.
- **Биргелешкен менчиктешүү:** тиешелүү кызыкдар тараптар программанын дизайнына, ишке ашырылышына жана мониторингине өз ролдоруна жана кызыкчылыктарына ылайык активдүү катышууга үндөлөт.

4. Кызыкдар тараптарды аныктоо жана талдоо

4.1 Киришүү

Кызыкдар тараптар Программадагы ролуна, таасир этүү деңгээлине, таасирге дуушар болуу даражасына жана өз ара аракеттенүүгө болгон муктаждыктарына жараша аныкталып, категорияларга бөлүнөт. Кызыкдар тараптарды картага түшүрүүдө Программаны иштеп чыгуу жана ишке ашыруу этаптарында маанилүү болгон кызыкдар тараптар өз-өзүнчө аныкталат. Ошол эле учурда көптөгөн кызыкдар тараптар эки этапта тең катышарын эске алуу зарыл.

4.2 Кызыкдар тараптардын категориялары

Кызыкдар тараптарды көп өлчөмдүү аналитикалык алкак аркылуу классификациялоого болот. Бул алкак төмөнкү аспектилерди эске алат:

- таасир деңгээли, кызыкдар тараптын программанын дизайнына, ишке ашырылышына же натыйжаларына таасир этүү жөндөмү:
    - жогорку таасир: улуттук министрликтер, аймактык бийлик органдары
    - орточо таасир: жергиликтүү институттар (мисалы, Суу пайдалануучулар ассоциациялары (СПА), муниципалитеттер)
    - төмөн таасир: жеке бенефициарлар

- таасир алуу даражасы, кызыкдар тараптардын программанын иш-аракеттеринен канчалык деңгээлде таасир алышы:
    - жогорку: майда дыйкандар, аялдар, аз кирешелүү үй-бүлөлөр
    - орточо: жергиликтүү институттар
    - төмөн: улуттук агенттиктер

- **программанын ишке ашырылышына** кызыкчылыгы:

    - чечим кабыл алуучулар (саясат, каржылоо, көзөмөл)
    - ишке ашыруучулар (жергиликтүү бийлик органдары, институттар)
    - бенефициарлар / таасир алган топтор
    - ортомчулар (мисалы, Өкмөттүк эмес уюмдар [ӨЭУ], консультациялык кызмат көрсөтүүчүлөр)

4.3 Жеткиликтүүлүк жана инклюзивдүүлүккө байланыштуу чектөөлөр

Бул бөлүмдө өзгөчө көңүл төмөнкү кызыкдар тараптарга бурулат:

- чечим кабыл алууда үнү чектелген кызыкдар тараптар - өз пикирлерин билдирүү мүмкүнчүлүгү аз болгон топтор
- катышууга тоскоолдуктарга туш болгон кызыкдар тараптар - гендердик нормалар, убакыттын жетишсиздиги, сабаттуулук деңгээли, маалыматка жетүү мүмкүнчүлүгү сыяктуу факторлор
- климаттык тобокелчиликтерден ашыкча таасир алган кызыкдар тараптар - климаттык өзгөрүүлөрдөн пропорциясыз зыян тарткан топтор.

4.4 Өлкөгө мүнөздүү институционалдык контекст

Кызыкдар тараптардын түзүмдөрү өлкөлөргө жараша айырмаланат:

- **Кыргыз Республикасында** жергиликтүү деңгээлде жайыт ресурстарынын жана аларды башкаруунун маанилүүлүгү жогору, жайыт комитеттеринин милдеттеринин жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарына (ЖӨБО) өткөрүлүп берилген.
- **Тажикстанда** дыйкан чарбалары жана жамаат деңгээлиндеги башкаруу өзгөчө мааниге ээ.
- **Өзбекстанда** негизги ролду махалла институттары жана мамлекет тарабынан башкарылган системалар ойнойт.

Бул айырмачылык өз ара аракеттенүү стратегияларынын жалпы эмес, өлкө контекстине ылайык иштелишин камсыз кылат.

Кызыкдар тараптарды картага түшүрүү жана катышуу ыкмасы программанын ишке ашырылышынын жүрүшүндө үзгүлтүксүз жаңыртылып турат. Бул өзгөрүп жаткан кызыкдар тараптардын динамикасын, жаңы пайда болгон тобокелчиликтерди жана алынган сабактарды чагылдыруу үчүн зарыл.

Мындай адаптивдүү ыкма кызыкдар тараптар менен бирге иштешүүнүн инклюзивдүү, контекстке ылайык жана ЖКФнын экологиялык жана социалдык стандарттарына шайкеш болушун камсыз кылат.

4.5 Кызыкдар тараптарды картага түшүрүү

1 - Таблица: Кызыкдар тараптарды картага түшүрүү

Кызыкдар тараптардын категориясы	Кызыкдар тараптардын тобу	Деңгээл	Программанын этабы	Кызыкчылыктар / күтүүлөр	Таасири	Таасири / аялуулугу	Бирге иштешүү стратегиясы
Өкмөт: Улуттук деңгээл	Экология /айлана-чөйрө жана климат боюнча министрликтер (комитеттер)	Улуттук	Долбоорлоо жана ишке ашыруу	Саясатты шайкеш келтирүү, климаттык максаттар, экологиялык натыйжалар	Жогорку	Төмөн	Расмий координация, отчеттуулук, техникалык жыйындар
	Айыл чарба министрликтери	Улуттук	Долбоорлоо жана ишке ашыруу	Айыл чарба өндүрүмдүүлүгү, айылдык өнүгүү	Жогорку	Төмөн	Техникалык координация, пландаштырууга интеграциялоо
	Суу ресурстары / сугат боюнча министрликтер	Улуттук	Долбоорлоо жана ишке ашыруу	Сууну натыйжалуу пайдалануу, инфраструктураны башкаруу	Жогорку	Төмөн	Саясатты шайкеш келтирүү; координация
	Эмгек жана иш менен камсыз кылуу министрликтери	Улуттук	Ишке ашыруу	Эмгек стандарттары, иш менен камсыз кылуу натыйжалары	Орточо	Төмөн	Эмгек боюнча маалымдуулукту жана талаптарга ылайык келүүнү координациялоо
	Каржы жана экономика министрликтери	Улуттук	Долбоорлоо жана ишке ашыруу	Экономикалык натыйжалуулук, каржылоону шайкеш келтирүү	Жогорку	Төмөн	Стратегиялык консультациялар, отчеттуулук
	Мамлекеттик токой агенттиктери	Улуттук	Долбоорлоо жана ишке ашыруу	Саясатты шайкеш келтирүү, климаттык максаттар, экологиялык/экономикалык натыйжалар	Жогорку	Төмөн	Расмий координация, отчеттуулук, техникалык жыйындар
Өкмөт: Суб-улуттук деңгээл	Аймактык (облустук / аймактык) администрациялар	Аймактык	Ишке ашыруу	Аймактык өнүгүү, кызмат көрсөтүү	Жогорку	Орточо	Туруктуу координациялык жыйындар, отчеттуулук
	Райондук бийлик органдары (хокимияттар, хукуматтар, акимияттар)	Райондук	Ишке ашыруу	Жергиликтүү өнүгүү, инфраструктура, жашоо каражаттары	Жогорку	Орточо	Туруктуу өз ара аракеттенүү, биргелешкен пландаштыруу
	Жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдары (муниципалитеттер,	Жергиликтүү	Ишке ашыруу	Коомчулуктун муктаждыктары, кызмат көрсөтүү	Орточо	Жогорку	Коомдук деңгээлдеги координация, катышуучулук, пландаштыруу

	жамааттар, айыл өкмөттөрү)						
	Мамлекеттик токой ишканалары	Райондук	Ишке ашыруу	Коомчулуктар менен кызматташууда туруктуу токой чарбасын башкаруу	Орточо	Орточо	Туруктуу өз ара аракеттенүү, биргелешкен пландаштыруу
Коомдук институттар	Суу колдонуучулар ассоциациялары	Жергиликтүү	Ишке ашыруу	Сууга жеткиликтүүлүк, сугаттын натыйжалуулугу	Орточо	Жогорку	Туруктуу өз ара аракеттенүү
	Жайыт колдонуучулар топтору жана/же комитеттери	Жергиликтүү	Ишке ашыруу	Туруктуу жайыттарды пайдалануу	Орточо	Жогорку	Потенциалды жогорулатуу, катышуучулук, пландаштыруу
	Биргелешкен токой колдонуучулар топтору / биргелешкен токой ишканалары	Жергиликтүү	Ишке ашыруу	Туруктуу токой чарбасын башкаруу	Орточо	Жогорку	Потенциалды жогорулатуу, катышуучулук, пландаштыруу
	Махалла ассоциациялары (Өзбекистан)	Жергиликтүү	Ишке ашыруу	Коомчулуктун жыргалчылыгы, талаш-тартыштарды жөнгө салуу	Орточо	Жогорку	Коомчулукка жетүү, маалыматтарды таратуу
Бенефициарлар / таасир алган коомчулуктар	Майда дыйкандар (эркектер)	Жергиликтүү	Ишке ашыруу	Өндүрүмдүүлүк, киреше, ресурстарга жеткиликтүүлүк	Төмөн	Жогорку	Консалтинг кызмат көрсөтүүлөр, окутуу, демонстрациялык иш-чаралар
	Аял дыйкандар / аялдар жетектеген үй-бүлөлөр	Жергиликтүү	Долбоорлоо жана ишке ашыруу	Ресурстарга жеткиликтүүлүк, катышуу, пайда алуу	Төмөн	Жогорку	Максаттуу бирге иштешүү, гендерге сезимтал ыкмалар
	Жайыт жана токой колдонуучулар	Жергиликтүү	Ишке ашыруу	Жайыттарга жеткиликтүүлүк, малдын саламаттыгы	Төмөн	Жогорку	Окутуу, катышуучулук, пландаштыруу
	Жаштар	Жергиликтүү	Ишке ашыруу	Иш менен камсыз кылуу, көндүмдөрдү өнүктүрүү	Төмөн	Орточо	Коомчулукка жетүү, көндүмдөрдү өнүктүрүү программалары
	Төмөн кирешелүү / аялуу үй-бүлөлөр	Жергиликтүү	Ишке ашыруу	Жашоо каражаттарын колдоо, туруктуулук	Төмөн	Жогорку	Инклюзивдүү багыттоо, ылайыкташтырылган коммуникация

Жеке сектор	Айыл чарба кооперативдери / дыйкандар топтору	Жергиликтүү/ Аймактык	Ишке ашыруу	Рынокго жеткиликтүүлүк, өндүрүмдүүлүк	Орточо	Орточо	Кошумча нарк чынжырчасын колдоо, өнөктөштүк
	Каржы институттары (банктар, микрокредиттик уюмдар)	Улуттук / Аймактык	Ишке ашыруу	Насыя берүү мүмкүнчүлүктөрү, каржылык продуктылар	Орточо	Төмөн	Өнөктөштүк, продукттарды иштеп чыгуу
	Айыл чарба ресурстарын жеткирүүчүлөр / агробизнес ишканалары	Жергиликтүү / Аймактык	Ишке ашыруу	Рынокту кеңейтүү	Орточо	Төмөн	Рыноктукык байланыштарды жеңилдетүү
Жарандык коом уюмдары / өкмөттүк эмес уюмдар	Жергиликтүү ӨЭУ жана коомдук уюмдар	Жергиликтүү / Аймактык	Долбоорлоо жана ишке ашыруу	Коомчулукту өнүктүрүү, инклюзия	Орточо	Орточо	Маалымдуулук жана коомчулукка жетүү боюнча кызматташтык
	Аялдар уюмдары	Жергиликтүү / Аймактык	Долбоорлоо жана ишке ашыруу	Гендердик теңчилик, мүмкүнчүлүктөрдү кеңейтүү	Орточо	Жогорку	Максаттуу өз ара аракеттенүү, биргелешкен долбоорлоо иш-чаралары
Техникалык кызыкдар тараптар	Айыл чарба консультациялык кызмат көрсөтүүчүлөр	Аймактык / Жергиликтүү	Ишке ашыруу	Билимди жайылтуу	Орточо	Орточо	Окутуу, потенциалды жогорулатуу
	Экологиялык органдар / инспекторлор	Аймактык /Улуттук	Ишке ашыруу	талаптарга ылайык келүү, мониторинг жүргүзүү	Орточо	Төмөн	Мониторингди координациялоо
	Илимий-изилдөө институттары / академиялык чөйрө	Улуттук /Аймактык	Долбоорлоо жана ишке ашыруу	Маалымат, инновация	Төмөн	Төмөн	Техникалык салым, изилдөөлөр
	Эл аралык өнөктөштөр (ДБ, ФАО, БУУӨП, ДАП, АӨБ)	Эл аралык	Ишке ашыруу	Өнүгүү натыйжалары, коргоо чараларына ылайык келүү	Жогорку	Төмөн	Координация, отчеттуулук

Булак: Автордун иштеп чыгуусу

5. Программаны иштеп чыгуу учурунда кызыкдар тараптар менен бирге иштешүү

5.1 Концепциялык документти жана каржылоого сунуштаманы иштеп чыгуу учурунда кызыкдар тараптар менен бирге иштешүү

5.1.1 Концепциялык документти иштеп чыгуу этабы

Өлкөнүн менчигин жана өлкө тарабынан жетектелген программалоону бекемдөөгө багытталган иш-аракеттердин алкагында, GIZ концепциялык документти жана каржылоого сунуштаманы иштеп чыгуу процессинде кеңири көп тараптуу консультацияларды өткөрдү. Концепциялык документти иштеп чыгуу этабы расмий түрдө 2024-жылдын февраль айында башталган. 2024-жылдын май айынан декабрь айына чейин **GIZ 106 мекемени** (улуттук мамлекеттик органдарды, эл аралык жана аймактык уюмдарды, жарандык коомду, жеке жана каржылык секторду) өкүлчүлүк кылган **318 адам менен** (217 эркек жана 101 аял; айрымдары эки жолу эсептелген) **консультацияларды өткөрдү.**

Негизги консультациялар улуттук деңгээлде 2024-жылдын 28-октябрынан 28-ноябрына чейин жүргүзүлүп, **эки жумага созулган миссия** менен жыйынтыкталды. Бул миссияда GIZдин программа иштеп чыгуу тобу (башкы кеңсе жана өлкөдөгү кызматкерлер) жана тышкы консультанттар **негизги кызыкдар тараптар** менен **40тан ашык жекече жана топтук жолугушууларды өткөрүштү.** Өзбекстанда, Кыргыз Республикасында жана Тажикстанда үч улуттук консультациялык семинарлар уюштурулуп, анда программаны ишке ашыруу механизмдери, кийлигишүү багыттары, аткаруучу уюмдар жана артыкчылыктуу кошумча нарк чынжырчалары боюнча маанилүү сунуштар чогултулду. Талкуулар өлкөлөрдүн салымдарын жана жеке сектордун ролун да камтыды. Ошол эле учурда Өзбекстанда жана Кыргыз Республикасында ЖКФ, УДО жана GIZтин ортосунда үч тараптуу жолугушуулар өткөрүлдү.

Консультациялардан алынган пикирлер программаны долбоорлоого түздөн-түз таасир этти жана климаттык тобокелдиктерди, аялуу жерлерди жана климатка туруктуу, аз эмисиялуу (КТАЭ) өнүгүүгө өтүүдө тоскоолдуктарды талдоого багытталган аналитикалык ишти толуктады. **Өнөктөштөр сунушталган программа үчүн артыкчылыктарды жана максаттарды аныктап,** эң аялуу жана инвестиция жетишсиз болгон трансчегаралык аймактарды, артыкчылыктуу кошумча нарк чынжырчаларын, мүмкүн болгон каржылоо механизмдерин жана ишке ашыруучу өнөктөштөрдү белгилешти. Ошондой эле саясаттык жана институционалдык алкактарды бекемдөө, климаттык инвестицияларды кеңейтүү жана аймактык кызматташтыкты чыңдоо боюнча иш-аракеттерди аныкташты.

5.1.2 Каржылоого сунуштоо этабы

Концепциялык документти иштеп чыгуу этабында (2024-жылдын февраль айынан 2025-жылдын март айына чейин) жүргүзүлгөн консультациялардан тышкары, GIZ улуттук өнөктөштөрү менен биргеликте 2025-жылдын октябрь айынан 2026-жылдын апрель айына чейин Кыргыз Республикасында, Тажикстанда жана Өзбекстанда жети ай бою консультацияларды өткөрдү. Бул мезгилде GIZ **273 мекемени өкүлчүлүк** кылган **1323 адам менен** (925 эркек жана 398 аял, айрымдары эки жолу эсептелген) консультацияларды өткөрдү. Алардын катарына улуттук мамлекеттик органдар, эл аралык жана аймактык уюмдар, жарандык коом, жеке жана каржылык сектор кирди. Өз ара аракеттенүү ыкмаларына эки тараптуу жана топтук жолугушуулар, маектер, ошондой эле улуттук консультациялык семинарлардын алкагында өткөрүлгөн фокус-топтук талкуулар кирди.

Улуттук деңгээлдеги консультациялардан тышкары, Тажикстандын бир нече аймактарында (Худжанд, Бохтар, Девештич жана Кубодийон), Кыргыз Республикасында (Ош, Баткен, Манас, Кара-Суу жана Базар-Коргон), Өзбекстанда (Наманган, Термез, Янгикурган жана Бешарык) талкуулар өткөрүлдү. Бул талкуулардан алынган пикирлер каржылоого сунуштамалардын мазмунун тактоого жана өркүндөтүүгө олуттуу таасир этти. Алар климаттык тобокелдиктерди, экологиялык жана социалдык аялуулуктарды, ошондой эле АЧТБЖП секторлорунда климатка туруктуу, аз эмисиялуу (КТАЭ) өнүгүүгө жетүүдө системалуу тоскоолдуктарды терең талдоону толуктады. Кызыкдар тараптар программанын артыкчылыктарын жана максаттарын аныктоого салым кошуп, эң аялуу трансчегаралык аймактарды, артыкчылыктуу кошумча нарк

чынжырчаларын, каржылоо механизмдерин жана ишке ашыруучу өнөктөштөрдү белгилешти. Ошондой эле саясаттык жана институционалдык алкактарды бекемдөө, климаттык инвестицияларды кеңейтүү жана аймактык кызматташтыкты чыңдоо боюнча иш-аракеттерди аныкташты.

2026-жылдын 1-апрелинде Ташкентте өткөрүлгөн аймактык валидация семинары негизги кызыкдар тараптарды бириктирип, программаны жалпы долбоорлоо логикасын, каржылык механизмдерди жана ишке ашыруу тартибин тастыктады.

Мындан тышкары, GIZдин программаны иштеп чыгуу тобу өнүктүрүү боюнча өнөктөштөр, айрыкча Дүйнөлүк банк жана Азия өнүктүрүү банкы (АӨБ) менен бир катар жолугушууларды өткөрүп, региондогу учурдагы жана пландаштырылган долбоорлор менен шайкештикти жана ырааттуулукту камсыз кылды, ошондой эле алардын тажрыйбасынан алынган сабактарды программага киргизди. Программаны даярдоо процессинде GIZ Европа инвестициялык банкы (ЕИБ) менен тыгыз координация жүргүзүп, аны стратегиялык кошумча каржылоо боюнча өнөктөш катары тартты.
Бардык консультациялардын жана алынган пикирлердин жыйынтыктары, ошондой эле алардын программага интеграцияланышы 9а-тиркемеде толук берилген.

5.1.2.1 Жергиликтүү деңгээлдеги ЭСКЧ, гендердик жана климаттык тобокелдиктерди баалоону тастыктоо боюнча кызыкдар тараптар менен бирге иштешүү

Кызыкдар тараптар менен бирге иштешүү 2026-жылдын январь жана февраль айларында үч өлкөдөгү GIZ топтору тарабынан эл аралык консультанттар жана жергиликтүү суб-консультанттар менен биргеликте өткөрүлгөн семинарлар, фокус-топтук талкуулар (ФТТ) жана негизги маалымат берүүчүлөр менен маектер (НМБМ) аркылуу улантылды. Бул иш-чаралардын алкагында ар бир өлкөдө экиден, жалпысынан алты көп максаттуу семинар өткөрүлүп, ошондой эле ФТТлар жана НМБМдар өткөрүлдү.

Көп максаттуу семинарлар

Семинарлардын максаттары төмөнкүлөр болду:

- Программа иш-чаралардын ылайыктуулугун тастыктоо - климаттык тобокелдиктерди жана алардын жергиликтүү калктын муктаждыктарына жана аялуулугуна тийгизген таасирин эске алуу менен сунушталган иш-чаралардын жана кийлигишүү логикасынын тууралыгын баалоо.
- Климаттык негиздемени тастыктоо - климаттык тобокелдиктерди жана аялуулуктарды баалоонун алдын ала жыйынтыктары боюнча консультация.
- Экологиялык жана социалдык таасирлер боюнча сунуштар - гендердик тобокелдиктерди жана чараларды кошо эске алуу менен программага байланыштуу мүмкүн болгон таасирлерди талкуулоо жана тиешелүү башкаруу алкагын аныктоо.
- Баштапкы маалыматтарды тастыктоо - экологиялык жана социалдык маселелер боюнча кошумча маалымат жана/же баштапкы маалыматтарды тастыктоо зарыл болгон учурларда сунуш берүү. Этностук жана социалдык кепилдиктерди талкуулоо

Семинарлар 7-ЭСКЧнын жана ЖКФнын жергиликтүү түпкү элдер боюнча саясатына ылайык жүргүзүлгөн скринингди колдоду. Катышуучулар сунушталган кийлигишүү аймактарында жергиликтүү түпкү элдер же маданий өзгөчөлүгү бар коомчулуктар бар-жогун аныктоого чакырылды. Ошондой эле мындай топтор программа иш-аракеттеринен таасир алабы жана кошумча консультациялар талап кылынабы деген суроолор талкууланды. Скрининг салттуу институттардын, жер жана жаратылыш ресурстарын салттуу пайдалануунун, программалык аймактарга болгон маданий байланышты жана маданий идентүүлүккө же салттуу укуктарга байланыштуу маселелерди да эске алды.

Катышуучулар

Семинарлардын катышуучулары ар түрдүү кызыкдар тараптарды камтыды:

- облустук деңгээлдеги тармактык министрликтердин жана мамлекеттик органдардын өкүлдөрү (айыл чарба, токой чарбасы, суу/гидромет, өзгөчө кырдаалдар, жер башкаруу, социалдык-экономикалык өнүгүү)
- райондук деңгээлдеги тармактык министрликтердин жана мамлекеттик органдардын өкүлдөрү (айыл чарба, токой чарбасы, жер башкаруу, экология, суу, өзгөчө кырдаалдар)
- жергиликтүү бийлик органдары (жергиликтүү өкмөттөр, жергиликтүү парламент мүчөлөрү), техникалык кызматтар жана консультациялык кызмат көрсөтүүчүлөр
- ЖКУлар, университеттер, илимдер академиясы, фермерлер ассоциациялары, гендердик адистер жана коомчулуктун өкүлдөрү, анын ичинде жаштар, аялдар, маргиналдашкан топтор, фермерлер, суу колдонуучулар ассоциациялары, токой колдонуучулар жана жайыт колдонуучулар.

Семинарлардын графиги

2-таблица ар бир өлкө боюнча семинарлардын графигин жана ар бир жергиликтүү аймакка тиешелүү жер пайдалануу багытын көрсөтөт.

2-таблица: Семинарлардын графиги

Өлкө	Дата	Өткөрүлгөн жери	Жер пайдалануу багыты
Өзбекстан	4 Февраль	Наманган облусу, Янгикурган району	Сугат менен камсыздалган бир жылдык системалар
	6 Февраль	Фергана облусу, Бешарык району / Кокон аймагы	Сугат менен камсыздалган көп жылдык системалар
Тажикстан	9 Февраль	Согд облусу, Девештич району	Кургак түндүк зонасындагы жайыт/токой системалары
Кыргызстан	10 Февраль	Ош облусу, Кара-Суу району	Жамгыр менен камсыз болгон бир жылдык системалар
Тажикстан	12 Февраль	Хатлон облусу, Кубодийон району	Кургак түштүк зонасындагы жайыт/токой системалары
Кыргызстан	13 Февраль	Жалал-Абад облусу, Базар-Коргон району	Нымдуу түндүк зонасындагы жайыт/токой системалары

Семинарлардын темалары

Ар бир семинар төрт сессияга бөлүнүп, бул сессиялардын жүрүшүндө бир катар темалар каралды (3-таблица).

3- таблица: Семинарлардын сессияларында каралган темалар

Сессия	Аталыш/тема	Күн тартиби
1-сессия		• Программанын максаттарын, компоненттерин, өнөктөштөрүн жана ишке ашыруу ыкмасын сунуштоо • Сунушту даярдоо процессин жалпы кароо • Даярдыктын азыркы абалы жана графиги • Кызматташуу жөнүндөгү макулдашуулар
2-сессия	Айыл чарба, токой жана жер пайдалануу тармагындагы климаттык коркунучтар жана аялуу жактар	• Жергиликтүү жер пайдалануу системаларына жана алардын колдонуучуларына таасир эткен негизги климаттык коркунучтар, тобокелчиликтер, таасирлер жана аялуу жактар боюнча кызыкдар тараптардын пикирин текшерүү жана жыйноо • Адаптациялык варианттарды, жер пайдалануу пландаштыруу процесстерин жана тиешелүү жер

Сессия	Аталыш/тема	Күн тартиби
		пайдалануу системаларындагы иш-аракеттердин ишке ашуу мүмкүнчүлүгүн сунуштоо
3-сессия	ЭСКЧ жана Гендер (өзүнчө)	• Баштапкы ЭСКЧнын баалоо жыйынтыктарын сунуштоо • Маалыматтагы боштуктарды талкуулоо • Аялдар жана жаштар тарабынан сунушталган чараларды кабыл алууга таасир этүүчү мүмкүн болгон гендердик тоскоолдуктарды талкуулоо • Бул тоскоолдуктарды жеңүү үчүн мүмкүнчүлүктөрдү аныктоо
4-сессия	Натыйжаларды сунуштоо жана кийинки кадамдар	

Булак: Автордун иштеп чыгуусу

5.1.2.2 ФТТлар жана НМБМдер

Семинарлар жергиликтүү топторго ошол эле мобилизациялоо иш-чарасынын алкагында ФТТларды (фокус-топтук талкууларды) жана НМБМдерди (негизги маалымат берүүчүлөр менен маектерди) өткөрүүгө мүмкүнчүлүк бере тургандай уюштурулду. Бул өз ара аракеттенүүлөрдүн негизги максаттары төмөнкүлөр болду:

- семинар жыйынтыктарын тастыктоо;
    - ЭСКЧ боюнча пикирлерди тереңирээк кароо;
    - маалыматтагы боштуктарды жоюу.

ФТТлал жана НМБМдер жергиликтүү түпкү элдерди талдоо процессинин маанилүү компоненти болуп кызмат кылды. Жергиликтүү бийлик органдары, коомчулук өкүлдөрү, суу колдонуучулар ассоциациялары, жайыт жана токой колдонуучулар топтору, аялдар уюмдары, жаштар өкүлдөрү жана башка жергиликтүү адистер менен талкууларда 7-ЭСКЧнын жана ЖКФнын жергиликтүү түпкү элдер саясатынын критерийлерине жооп берген коомчулуктардын бар-жогу каралды. Ошондой эле алардын салттуу институттары, ата-бабалардын жерлерине же жаратылыш ресурстарына болгон байланышы жана программа иш-аракеттеринин дифференцияланган таасирлери талкууланды.
Бул сессияларда гендердик мамилелерди түшүнүүгө өзгөчө көңүл бурулган. Фокус-топтук талкуулар коомчулук өкүлдөрү, жергиликтүү уюмдар жана аялдар менен жаштарды өкүлдөгөн топтор менен уюштурулган. Негизги талкуу темалары төмөнкүлөрдү камтыды:

- учурдагы жер пайдалануу практикасында аялдардын, эркектердин жана жаштардын ролдору;
- ар кандай топторго климаттык өзгөрүүлөрдүн таасири;
- гендердик мамилелер (активдерге жетүү, укуктар, катышуу, убакытты пайдалануу, чечим кабыл алуу укугу);
- тоскоолдуктарды жеңүү жолдору жана кийлигишүүлөргө болгон артыкчылыктар.

Ар бир максаттуу өлкөдө өткөрүлгөн ФТТлар жана НМБМдин саны 4-таблицада көрсөтүлгөн

4-таблица: ЭСТБ фазасында ар бир өлкөдө өткөрүлгөн ФТТлар жана НМБМдин саны

Өлкө	ФТТ	НМБМ
Өзбекстан	5	13
Тажикстан	7	16
Кыргызстан	6	15

5.1.2.3 Кызыкдар тараптардын пикирлеринин жыйынтыгы

5-таблицада кызыкдар тараптардын пикирлери жана сунушталган программалык жооптор кыскача берилет.

Кабинеттик серептин, улуттук жана жергиликтүү кызыкдар тараптар үчүн өткөрүлгөн семинарлардын, ФТТлардын, НМБМдердин жана улуттук топтор тарабынан жүргүзүлгөн консультациялардын материалдарын биргелешип талдоонун жыйынтыгында, сунушталып жаткан Программанын иш-чаралары ишке ашырыла турган аймактарда 7-ЭСКЧда жана ЖКФнын жергиликтүү түпкү элдер боюнча саясатында аныкталган критерийлерге ылайык жергиликтүү түпкү элдердин бар экендиги аныкталган жок. Кызыкдар тараптар гендердик абалына, жакырчылыкка, алыскы аймактарда жашоосуна, жаш курагына жана жаратылыш ресурстарына көз каранды болгон жашоо каражаттарына байланыштуу аялуу топторду туруктуу түрдө белгилешкен. Бирок ЭАБММдин жергиликтүү түпкү элдер боюнча саясатында сүрөттөлгөн жана ЭАБММдин талаптарын колдонууга негиз боло турган жамааттык мүнөздөмөлөргө ээ болгон жамааттар аныкталган жок. Ушуга байланыштуу, ЖКФнын жергиликтүү түпкү элдер боюнча саясатын колдонуу экологиялык жана социалдык чөйрөнү скринингден өткөрүүнүн жыйынтыгына таасир этпейт. Ошол эле учурда Программаны ишке ашыруу учурунда келип чыгышы мүмкүн болгон жаңы маалыматтар эске алынып, тиешелүү чаралар көрүлөт.

5-таблица: Кызыкдар тараптардын пикирлери жана Программа боюнча сунушталган чаралар

Кызыкдар тараптар тобу	Жайгашкан жер	Көтөрүлгөн негизги маселелер	Аныкталган тынчсыздануулар/коркунучтар	Сунушталган программалык жооп/интеграция
Майда дыйкандар (эркектер)	Бардык өлкөлөр (айрыкча Өзбекстан, Тажикстан)	Суунун тартыштыгы, сугаттын натыйжасыздыгы, топурактын түшүмдүүлүгүнүн төмөндөшү жана зыянкечтердин жайылышы	Айыл чарба продуктивдүүлүгүнүн төмөндөшү; сууну адилетсиз бөлүштүрүү; иштетүүчү каражаттарга жана базарларга чектелген жеткиликтүүлүк	Климатка туруктуу сугат системаларын өнүктүрүү; СПАнын координациясын күчөтүү; иштетүүчү каражаттарга жана окутууга жеткиликтүүлүктү камсыз кылуу; сууну бөлүштүрүүнүн ачык-айкындыгын жакшыртуу
Аял дыйкандар / аялдар жетектеген үй-бүлөлөр	Бардык өлкөлөр	Жерге, каржылоого жана окутууга чектелген жеткиликтүүлүк; эркектердин миграциясынан улам жумуш жүгү; чечим кабыл алууга чектелген катышуу	Программадагы артыкчылыктардан четтетилүү; СПАда жана жергиликтүү башкарууда үнүнүн угулбашы; убакыт чектөөлөрү	Аялдар үчүн багытталган маалымат жеткирүү жана окутуу; СПАда жана консультацияларда инклюзияны камсыз кылуу; гендердик сезимтал артыкчылыктарды багыттоо жана график түзүү
Токой пайдалануучулар жана биргелешкен токой ишканалары	Бардык өлкөлөр	Жашоо каражаттары үчүн токой ресурстарына көз карандылык;	Токой ресурстарын ашыкча пайдалануу; экосистемалык кызматтардын азайышы; ресурстарды колдонуу	Коомчулукка негизделген токой чарбасын башкарууну күчөтүү;

Кызыкдар тараптар тобу	Жайгашкан жер	Көтөрүлгөн негизги маселелер	Аныкталган тынчсыздануулар/коркунучтар	Сунушталган программалык жооп/интеграция
		токойлордун деградациясы; туруктуу токой чарбасын башкаруу практикаларына чектелген жеткиликтүүлүк; пайда бөлүшүү механизмдеринин так эместиги	жана жетүү боюнча потенциалдуу жаңжалдар	колдонуучулардын укуктарын жана пайда бөлүшүү механизмдерин тактоо; токойго негизделген туруктуу жашоо каражаттары үчүн потенциалды өнүктүрүү жана колдоо көрсөтүү
Суу пайдалануучулар ассоциациялары	Бардык өлкөлөр	Институционалдык мүмкүнчүлүктөрдүн алсыздыгы; сугат инфраструктурасынын начар тейлөөсү; ролдордун так эместиги	Сууну натыйжасыз бөлүштүрүү; инфраструктуранын начарлашы; жергиликтүү жаңжалдар	Суу пайдалануучулар ассоциацияларын үчүн потенциалды өнүктүрүү; ролдорду жана жоопкерчиликтерди тактоо; тейлөө жана эксплуатациянын пландоо жана каржылоо механизмдерин колдоо
Жергиликтүү мамлекеттик бийлик органдары (райондук/муниципалдык органдар)	Бардык өлкөлөр	Каржылык ресурстардын чектелүүсү; институционалдык жоопкерчиликтердин бөлүнүп-жарылышы; тармактар аралык координациянын алсыздыгы	Долбоорлорду начар ишке ашыруу; туруктуулукка байланыштуу тобокелчиликтер; коомчулуктун чектелген катышуусу	Мекемелер аралык координацияны күчөтүү; техникалык колдоо көрсөтүү; программаны жергиликтүү өнүгүү пландары менен шайкештештирүү
Райондук айыл чарба адистери; жайыт пайдалануучулар топтору/комитеттери; жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдары; мал чарбачылыгы менен алектенген дыйкандар; жайыт пайдалануучулар	Кыргыз Республикасы жана Тажикстан	Ашыкча мал жайылтуу, жайыттардын деградациясы, тоюттун жетишсиздиги жана малдын ден соолугуна байланыштуу көйгөйлөр	Мал чарбачылыгынын продуктивдүүлүгүнүн төмөндөшү; жердин деградациясы; ресурстар боюнча жаңжалдар	Туруктуу жайыттарды башкарууну колдоо; тоют системаларын жакшыртуу; ветеринардык жана мал чарбачылыгын колдоо
Айыл чарба кеңеш берүү кызматтары жана техникалык адистер	Бардык өлкөлөр	Чектелген маалымат жеткирүү мүмкүнчүлүгү;	Климатка туруктуу практикаларды аз колдонуу; маалыматты натыйжасыз жайылтуу	Кеңеш берүү кызматтарын күчөтүү; окутуу жана

Кызыкдар тараптар тобу	Жайгашкан жер	Көтөрүлгөн негизги маселелер	Аныкталган тынчсыздануулар/коркунучтар	Сунушталган программалык жооп/интеграция
		жаңыланган билим жана ресурстардын жетишсиздиги; айыл чарба үчүн ылайыкташкан каржылык продуктулардын чектелүүсү; камсыздоо талаптарынын кыйынчылыктары; кредитти аз пайдалануу		демонстрациялык иш-чараларды камсыз кылуу; билимди өткөрүп берүүнү колдоо
Каржы институттары / банк секторунун өкүлдөрү	Өзбекстан жана Кыргыз Республикасы	Айыл чарбасына ылайыкташтырылган финансылык продуктулардын жетишсиздиги; күрөө менен камсыз кылууга байланышкан чектөөлөр; кредиттик каражаттарды пайдалануунун төмөн деңгээли.	Айыл чарбага инвестициянын чектелүүсү; майда дыйкандарды жана аялдарды четтетүү	Климатка ылайыкташкан каржылык продуктуларды өнүктүрүү; каржылык сабаттуулукту жакшыртуу; дыйкандарды насыя схемаларга туташтыруу
Жамааттын мүчөлөрү (аралаш топтор)	Бардык өлкөлөр	Климаттын таасирлери (кургакчылык, тузданuу, суунун тартыштыгы); түшүмдүн төмөндөшү; инфраструктуралык көйгөйлөр	Жашоо каражаттарынын коопсуз эместиги; кооптуулуктун күчөшү; ресурстар боюнча жергиликтүү чыңалуулар	Интегралдык ландшафттык ыкмаларды ишке ашыруу; инфраструктураны жакшыртуу; ресурстарды адилеттүү бөлүштүрүүнү камсыз кылуу
Аялдар топтору / гендердик активисттер	Өзбекстан, Тажикстан жана Кыргыз Республикасы	Чечим кабыл алууга чектелген катышуу; маалыматка жетүүнүн чектелүүсү; социалдык тоскоолдуктар	Долбоордук процесстерден четтетилүү; артыкчылыктарды адилетсиз бөлүштүрүү	Гендердик жоопкерчиликтүү катышууну камсыз кылуу; аялдарды фасилитатор катары дайындоо; багытталган маалымат жеткирүүнү камсыз кылуу
Жаштар	Бардык өлкөлөр	Жумуш мүмкүнчүлүктөрүнүн чектелүүсү; миграциялык басымдар; окутуунун жетишсиздиги	Көчүп кетүүлөр; жергиликтүү экономикалык өнүгүүнүн чектелүүсү	Көндүмдөрдү өнүктүрүү жана жашоо каражаттарын колдоо; жаштарды программа иш-чараларына тартуу

Кызыкдар тараптар тобу	Жайгашкан жер	Көтөрүлгөн негизги маселелер	Аныкталган тынчсыздануулар/коркунучтар	Сунушталган программалык жооп/интеграция
Айлана-чөйрөнү коргоо боюнча мамлекеттик органдардын өкүлдөрү/адистери	Бардык өлкөлөр	Жердин деградациясы; токойлордун кыюусу; биологиялык ар түрдүүлүктүн жоголушу; аткаруу мүмкүнчүлүгүнүн алсыздыгы	Айлана-чөйрөнүн узак мөөнөттүү начарлашы; мониторингдин жетишсиздиги	Айлана-чөйрөгө мониторинг жүргүзүүнү күчөтүү; экосистемаларды калыбына келтирүү чараларын интеграциялоо; координацияны жакшыртуу
Өкмөттүк эмес уюмдар / жарандык коом уюмдары	Кыргыз Республикасы жана Тажикстан"	Коомчулуктун катышуусун күчөтүү зарылчылыгы; кабылдоодо жана катышууда боштуктар	Инклюзивдүүлүктүн чектелүүсү; эсеп берүү механизмдеринин алсыздыгы	Коомдук уюмдарды маалымат жеткирүү жана маалымдуулукту жогорулатууга тартуу; катышуучу процесстерди күчөтүү
Дыйкандар кооперативдери / ассоциациялары	Өзбекстан жана Тажикстан	Айыл чарба кошумча нарк чынжырчаларына чектелген интеграция; иштетүү жана сактоо объекттеринин жетишсиздиги	Түшүм жыйналгандан кийинки жоготуулар; төмөн киреше; рынокко алсыз жеткиликтүүлүк	Кошумча нарк чынжырчасын өнүктүрүүнү колдоо; сактоо жана иштетүүнү жакшыртуу; кооперативдердин потенциалын күчөтүү
Мамлекеттик сектордун адистери (суу, айыл чарба, экология)	Бардык өлкөлөр	Мандаттардын бөлүнүп-жарылышы; маалымат алмашуунун чектелүүсү; координациянын алсыздыгы	Пландоодогу натыйжасыздыктар; ишке ашыруудагы натыйжасыздыктар	Тармактар аралык координацияны күчөтүү; интегралдык пландоо куралдарын колдоо

Булак: Автордун иштеп чыгуусу

6. Программаны ишке ашыруу үчүн кызыкдар тараптар менен бирге иштешүү процесси

Кызыкдар тараптар менен бирге иштешүү планын (КТмБИП) ишке ашыруу Программанын ийгилигин камсыз кылуучу негизги шарттардын бири катары каралат, ошондуктан ал Программанын бардык иш-чараларын камтыган кайчылаш багыт болуп саналат. Аны ишке ашыруу үчүн жалпы жоопкерчилик GIZге жүктөлөт. Ар бир аткаруучу уюм (АУ) долбоорду башкаруу, техникалык ишке ашыруу, коммуникациялар, гендер жана коргоо чаралары, ошондой эле мониторинг жана баалоо боюнча эксперттерден турган көп тармактуу долбоордук топ түзөт. Бул топтор Программанын бардык этаптарында - баштапкы даярдоо этабынан тартып ишке ашырууга, мониторинг жүргүзүүгө жана аяктоого чейин — кызыкдар тараптар менен бирге иштешүүнү координациялайт жана КТмБИПга байланыштуу иш-чаралар жөнүндө ПББга отчет берет. Кызыкдар тараптар менен бирге иштешүү үзгүлтүксүз жана эки тараптуу

процесс катары жүргүзүлөт, мында ыкмалар кызыкдар тараптардын Программа үчүн маанилүүлүгүнө жана Программанын иш-чараларынын мүнөзүнө жараша ылайыкташтырылат. Ушул максатта Программа кызыкдар тараптардын муктаждыктарына жана Программанын өнүгүшүнө өз убагында жооп берүүнү камсыз кылуу үчүн консультация, катышуу, маалыматты жайылтуу, координациялоо жана пикирлерди чогултуу механизмдеринин түрдүү формаларын колдонот.

6.1 КТмБИПнын максаттары

КТмБИП төмөнкү максаттар менен иштелип чыккан:

- Программанын максаттарын, көлөмүн, пландаштырылган иш-чараларды жана мүмкүн болгон тобокелчиликтерди жана пайдасын тактоо, күтүүлөрдү башкаруу.
- Маалыматты жайылтуу программалык циклдин бардык этаптарында өз убагында, жеткиликтүү жана маданий жактан ылайыктуу формада камсыз кылуу.
- Программаны даярдоо жана ишке ашыруу учурунда кызыкдар тараптарга суроолорду берүү, пикирлерин билдирүү жана көйгөйлөрүн көтөрүү үчүн мазмундуу мүмкүнчүлүктөрдү түзүү.
- Кызыкдар тараптардын пикирлерин чечим кабыл алуу процессине интеграциялоо аркылуу адаптивдүү башкарууну камсыз кылуу.
- Программага болгон ишенимди жана анын коом тарабынан кабыл алынышын түзүү жана колдоо.
- Айлана-чөйрөгө, социалдык чөйрөгө, гендерге, инклюзивдүүлүккө жана чыр-чатактарга байланыштуу тобокелдиктерди эрте аныктоо жана аларды жөнгө салуу.
- Программа менен кызыкдар тараптардын ортосунда бардык деңгээлдерде бекем мамилелерди түзүүгө жана сактоого көмөктөшүү.
- Кызыкдар тараптар менен үзгүлтүксүз бирге иштешүү аркылуу Программанын дизайнын, ишке ашырылышын жана натыйжаларын жакшыртуу.
- Даттанууларды, көйгөйлөрдү жана нааразычылыктарды билдирүү үчүн жеткиликтүү каналдарды түзүү.

КТмБИП ошондой эле ишке ашыруу тобу үчүн багыт берүүчү ролду аткарат:

- Тийиштүү кызыкдар тараптарды аныктоо жана талдоо, анын ичинде таасир эткен жана потенциалдуу таасир эте турган топторду.
- Ар кандай кызыкдар тараптар үчүн ылайыктуу өз ара аракеттенүү ыкмаларын, коммуникациялык ыкмаларды жана маалыматты жайылтуу инструменттерин аныктоо.
- КТмБИПнын ишке ашырууга катышкан кызыкдар тараптардын ролдорун жана жоопкерчиликтерин тактоо.
- Кызыкдар тараптар менен бирге иштешүү иш-чараларын документтештирүү, мониторинг жүргүзүү жана отчет берүү мүмкүнчүлүгүн камсыз кылуу.

6.2 Кызыкдар тараптар менен бирге иштешүү ыкмалары

GIZдин кызыкдар тараптар менен бирге иштешүү ыкмалары кызыкдар тараптардын муктаждыктарын эске алуу боюнча күчтүү милдеттенмеге негизделген жана өзгөчө көңүл аялуу топторго бурулат. GIZ долбоорлорундагы бирге иштешүү процесси катышуучулукка жана инклюзивдүүлүккө негизделет, мында бардык кызыкдар тараптар консультацияларга активдүү катышууга үндөлөт.

Жергиликтүү коомчулуктар менен ишке ашырылуучу бардык иш-чараларга катышуу ыктыярдуу мүнөздө болот. Ар бир катышкан коомчулук жана конуш менен макулдашуулар иш-чараларда ишке ашыруудан мурда жүргүзүлөт. Бардык пландаштырылган иш-чаралар толук катышуучулук негизде ишке ашырылат. Программанын кызматкерлери гендер жана социалдык инклюзия маселелери боюнча окутулат, бул ар түрдүү кызыкдар тараптардын, анын ичинде аялдардын жана ар кандай этникалык топтордун өкүлдөрүнүн катышуусун кеңейтүүгө көмөктөшөт.

6.3 Маалыматтарды жайылтуу, коммуникация жана маалымдуулукту жогорулатуу

Программанын баштапкы ишке киргизүү этабында комплекстүү коммуникация жана маалыматты жайылтуу планы иштелип чыгат. Жылдык ишке ашыруу пландарында кызыкдар тараптар менен проактивдүү бирге иштешүүнү камсыз кылуу боюнча стратегиялар кеңири баяндалат. Кызыкдар тараптар менен бирге иштешүү төмөнкү максаттарды ишке ашырууга көмөктөшүү үчүн коомдук жыйындар, расмий жолугушуулар жана ФТТлар аркылуу жүргүзүлөт: баштапкы этабында коммуникация жана маалыматтарды жайылтуу боюнча комплекстүү план иштелип чыгат. Жылдык ишке ашыруу пландарында кызыкдар тараптар менен проактивдүү бирге иштешүү стратегиялары деталдуу көрсөтүлөт.

- Программа, анын иш-чаралары жана прогресси тууралуу так жана жеткиликтүү маалыматтарды улуттук, аймактык жана жергиликтүү деңгээлдеги түрдүү кызыкдар тараптарга жайылтуу.
- Кызыкдар тараптарды жолугушууларга, семинарларга жана расмий иш-чараларга активдүү чакыруу, алардын катышуусун камсыз кылуу.
- Кызыкдар тараптар менен кесиптик мамилелерди бекемдөө, ар кандай деңгээлде кызматташтыкты жана ишенимди чыңдоо.
- Бенефициарлардын пикирлерин, сунуштарын жана көз караштарын топтоо үчүн атайын аянтчаларды түзүү жана алардын сунуштары Программаны андан ары өркүндөтүүдө эске алынышын камсыз кылуу.

6.4 Консультациялар, окутуу жана семинарлар

Программа ишке ашырылып жаткан мезгилде консультациялар үзгүлтүксүз жүргүзүлүп турат. Алардын максаты - кызыкдар тараптарды программадагы прогресс тууралуу маалымдоо, пикирлерди алуу, потенциалды чыңдоо жана ишке ашыруу иш-чараларына колдоо көрсөтүү, ошондой эле программалык максаттар боюнча маалымдуулукту жогорулатуу. Консультациялар тиешелүү программалык натыйжаларды жана табылгаларды ырастоого да көмөк көрсөтөт.

Кызыкдар тараптарды тартуу боюнча иш-чаралар Программанын бүткүл мөөнөтүнүн ичинде үзгүлтүксүз жүргүзүлөт. Консультацияларды пландаштыруу жана өткөрүүдө төмөнкү негизги жагдайлар эске алынат:

6.4.1 Жеткиликтүүлүк жана маданий ылайыктуулук

Консультациялар жеткиликтүү жана маданий өзгөчөлүктөрдү эске алуу менен уюштурулуп, ар кандай кызыкдар тараптардын муктаждыктарына ылайык иштелип чыгып ишке ашырылат. Мында гендердик аспекттер, сабаттуулук деңгээли, тил өзгөчөлүктөрү жана техникалык маалыматтын жеткиликтүүлүгү сыяктуу жагдайлар эске алынат.

6.4.2 Так максаттар жана жыйынтыктар

Ар бир консультациянын максаттары жана күтүлгөн натыйжалары так аныкталат. Бул катышуучулардын консультациянын максатын түшүнүүсүн жана алардын пикирлери Программанын иш-чараларын пландаштырууга жана багыттоого кандай таасир этерин билүүсүн камсыз кылуу үчүн зарыл.

6.4.3 Контексттик актуалдуулук

Консультацияларды пландаштыруу ар кандай кызыкдар тараптардын өзгөчөлүктөрүн жана муктаждыктарын эске алуу менен жүргүзүлөт. Бул алардын кызыкчылыктарын, маданий контекстин жана катышуу формаларына болгон артыкчылыктарын камтыйт, тиешелүү өлкөлөрдүн шарттарын эске алуу менен ишке ашырылат.

6.4.4 Ачык-айкындуулук жана инклюзивдүүлүк

Пикир алышуулар учурунда берилген маалымат ачык-айкын, түшүнүктүү болуп, инклюзивдүүлүктү жана гендердик сезимтал мамилени камсыз кылууга багытталат.

Консультацияларды социалдык инклюзия жана гендердик теңчилик боюнча атайын даярдыктан өткөн квалификациялуу адамдар алып барышат. Бул урмат-сыйга негизделген жана бардык тараптар үчүн тең укуктуу диалогду камсыз кылууга багытталат. Бардык консультацияларда маалыматты документтештирүүдө жана отчетторду даярдоодо ачык-айкындуулукка жана тактыкка артыкчылык берилет. Ар бир жолугушуу боюнча катышуучулардын тизмеси, кыскача маалыматтар жана зарыл болгон учурда фотосүрөттөр (Европа Биримдигинин маалыматтарды коргоо боюнча жалпы регламентине ылайык) чогултулат. Документтердин толук топтому ПББлар тарабынан сакталат, ал эми отчетторду Программанын башкаруу тобу даярдайт.

6.5 Документтештирүү, отчеттуулук жана кайтарым байланыш механизмдери

GIZ программа ишке ашырылып жаткандыгы боюнча үзгүлтүксүз жаңыртууларды түрдүү маалымат булактары аркылуу (онлайн, басма материалдар, семинарлар жана башкалар) камсыз кылат. Онлайн коммуникация жана маалымат алмашуу колдоого алынат, анын ичинде АУлардын веб-сайттары жана социалдык тармактары. Зарыл болгон учурда маалыматтар тиешелүү жергиликтүү тилдерде берилет, бул ар кандай этникалык топтор үчүн жеткиликтүүлүктү камсыз кылуу максатында жүргүзүлөт.

6-таблица: Программаны ишке ашыруу учурунда кызыкдар тараптар менен бирге иштешүү ыкмасы

Кызыкдар тараптар	Катышуу максаты	Катышуу процесси	Жоопкерчилик	Жыштык жана убакыт	Кызматкер ресурстары
Жалпы багыттагы – Камтуучу	Программанын баштапкы этабында коммуникация жана маалыматтарды жайылтуу боюнча планды иштеп чыгуу		GIZ	1-жыл (баштапкы этап)	GIZдин коммуникация боюнча адиси
	Жылдык ишке ашыруу (операциялык) пландарында кызыкдар тараптардын катышуусу боюнча пландалган маалымат камтылышы керек		GIZ	Жыл сайын	GIZдин коммуникация боюнча адиси
	ДКМди түзүү жана маалымдоо		Бардык аткаруучу уюмдар (АУлар)	1-жыл (баштапкы этап)	GIZ жана АУлардын коопсуздук боюнча адистери GIZ жана АУлардын коммуникация боюнча адистери
Мамлекеттик органдар (улуттук, аймактык, жергиликтүү)	GIZ менен мамлекеттик органдардын улуттук, аймактык жана жергиликтүү деңгээлде натыйжалуу кызматташтыгы камсыз кылынат. Бул программанын иш-чараларын мамлекеттик саясаттар жана артыкчылыктар менен шайкеш келтирүүгө, институционалдык колдоону камсыз кылууга, программанын туруктуулугун бекемдөөгө жана жергиликтүү адаптациялык пландардын ишке ашырылышына мониторинг жүргүзүүдө жана адаптивдик башкарууну колдоодо	Улуттук, аймактык жана жергиликтүү деңгээлдердеги мамлекеттик органдардын түзүмдөрүндө байланыш үчүн жооптуу адамдарды аныктоо. Алардын катарына тармактык министрликтердин, аймактык бийлик органдарынын жана иш-чаралар жүргүзүлүүчү жерлердеги жергиликтүү бийлик органдарынын өкүлдөрү кириши мүмкүн. Өкмөттүк органдардын өкүлдөрү менен үзгүлтүксүз жолугушууларды өткөрүү. Бул жолугушуулар программаны ишке ашыруунун стратегиясын, улуттук же аймактык саясаттар менен шайкештигин, прогрессти, көйгөйлөрдү жана башка долбоорлор менен синергияны талкуулоого мүмкүнчүлүгүн берет.	GIZ	1-жыл (баштапкы этап): Улуттук жана аймактык деңгээлде байланыш үчүн жооптуу адамдарды аныктоо жана жергиликтүү деңгээлде иш-чараларды баштоодон мурда тиешелүү райондордо же аймактарда даярдык көрүү. Жыл сайын улуттук деңгээлде эки жолугушуу өткөрүү. Аймактык деңгээлде квартал сайын жолугушууларды өткөрүү.	GIZдин өлкөлүк координаторлору GIZдин коммуникация боюнча адиси GIZ жана АУлардын мониторинг боюнча адистери GIZдин коопсуздук жана гендер боюнча адистери

Кызыкдар тараптар	Катышуу максаты	Катышуу процесси	Жоопкерчилик	Жыштык жана убакыт	Кызматкер ресурстары
	алардын ролун күчөтүүгө багытталган.	GIZ жана АУлардын мониторинг жана баалоо боюнча адистери аркылуу жергиликтүү адаптациялык пландардын катышуучулук мониторингин колдоо үчүн үзгүлтүксүз техникалык жетекчилик көрсөтүү, бул программаны ишке ашыруунун кадимки бөлүгү катары жүргүзүлөт.			

Кызыкдар тараптар	Катышуу максаты	Катышуу процесси	Жоопкерчилик	Жыштык жана убакыт	Кызматкер ресурстары
Программанын бенефициарлары (мамлекеттик токой ишканалары, токой колдонуучулар топтору, жайыт колдонуучулар / комитеттер, чакан дыйкандар ж.б.)	Кичи дыйкандар, жайыт колдонуучулар, токой колдонуучулар, өндүрүүчүлөрдүн уюмдары жана жергиликтүү ишканалар менен туруктуу, КТАЭ чараларын жана кошумча нарк чынжырчасы боюнча иш-чараларды пландоо, мониторинг жүргүзүү жана ишке ашыруу процессинде инклюзивдүү жана маалымдуу катышууну камсыз кылуу; жергиликтүү артыкчылыктарды жана тобокелдиктерди аныктоо; пайдага тең жетүүнү илгерилетүү; консультациялар, окутуу жана координацияланган маалыматтык иштер аркылуу жоопкерчиликтүү практикаларды кабыл алууну колдоо.	Маанилүү коомдук консультациялар жана маалыматтык иштер; катышуучулук картография; сезондук пландоо. Жолугушуулар, мисалы, мал жайуу календарларына ылайыкташтырылган; жергиликтүү деңгээлде фасилитаторлор же кеңейтүү кызматкерлери аркылуу маалыматтык иштер; жана теңтуштардын тажрыйба алмашуулары. Жергиликтүү адаптациялык пландардын ишке ашырылышына мониторинг жүргүзүүгө катышуу жана адаптивдик башкарууну колдоо максатында кызыкдар тараптар менен үзгүлтүксүз консультацияларды өткөрүү жана талаа иш-чараларынын жүрүшүндө пикирлерди чогултуу.	Бардык АУлар	Үзгүлтүксүз	GIZ жана АУлардын коммуникация боюнча адистери Техникалык талаа кызматкерлери GIZ жана АУлардын мониторинг боюнча адистери

Кызыкдар тараптар	Катышуу максаты	Катышуу процесси	Жоопкерчилик	Жыштык жана убакыт	Кызматкер ресурстары
Жеке сектор	Айыл чарба кошумча нарк чынжырчаларына тартылган компаниялар жана жеке сектор өкүлдөрү менен бекем өнөктөштүк түзүлөт. Бул жеке инвестицияларды тартууга, климатка ылайыкташкан практикаларды кабыл алууга, кошумча нарк чынжырчаларынын натыйжалуулугун жогорулатууга жана программа менен жеке сектор үчүн өз ара пайдалуу мүмкүнчүлүктөрдү түзүүгө багытталган.	Максаттуу айыл чарбада кошумча нарк чынжырчаларына тартылган негизги компанияларды жана жеке сектор өкүлдөрүн аныктоо. Бул дыйкандарды, кайра иштетүүчүлөрдү, дистрибьюторлорду жана сектордогу башка кызыкдар тараптарды камтышы мүмкүн. Компаниялар менен ылайыкташтырылган чечимдерди ишке ашыруу үчүн өнөктөштүктү түзүү. Ишканалар менен кызматташып, сапаттуу айыл чарба продукцияларына суроо-талапты жана сунушту камсыз кылуу. Бул окутуу, каржылоого жеткиликтүүлүк же мыкты тажрыйбаларды бөлүшүү боюнча демилгелерди камтышы мүмкүн.	Бардык АУлар	1-жыл: Жеке сектор уюмдарындагы байланыш үчүн жооптуу адамдарды аныктоо жана кызматташуу мүмкүнчүлүктөрүн баалоо. Жылдык пландоо жолугушуусун долбоорлорду ишке ашырууга тартылган жеке сектор уюмдары менен өткөрүү. Кызматташтыкты жана көрсөткүчтөрдү мониторинг кылуу үчүн үзгүлтүксүз жолугушууларды уюштуруу, квартал сайын же зарыл болгон учурда. Өзгөчө муктаждыктарга же инновациялык мүмкүнчүлүктөргө байланыштуу зарылчылыкка жараша жолугушуулар.	GIZдин өлкөлүк координаторлору GIZдин мониторинг боюнча адистери GIZдин коопсуздук жана гендер боюнча адистери GIZ жана АУнун тааладагы техникалык адистери
Жарандык коом уюмдары	Бул уюмдар менен, айрыкча жергиликтүү деңгээлде, активдүү катышууну, ачык коммуникацияны жана кызматташтыкты өнүктүрүү. Бул жергиликтүү коомчулуктардын көз караштарын жана муктаждыктарын	Ар бир иш-чаранын алдында коомчулуктун катышуусуна байланыштуу маселелер боюнча аймакта активдүү иш алып барган жарандык коом уюмдары менен консультацияларды өткөрүү. Жарандык коом уюмдарына программага байланыштуу маселелер боюнча өз пикирлерин билдирүүгө, коркунучтарды айтууга жана иш-чара учурундагы	Бардык АУлар	Ар бир аймакта иш-чараларды баштоодон мурда ошол аймакта активдүү иш алып барган жарандык коом уюмдары менен консультацияларды өткөрүү. Ар бир программанын районунда, жылына жок дегенде бир жолу негизги программа маселелери	GIZдин коммуникация боюнча адистери GIZдин техникалык кызматкерлери GIZ жана АУнун тааладагы техникалык адистери

Кызыкдар тараптар	Катышуу максаты	Катышуу процесси	Жоопкерчилик	Жыштык жана убакыт	Кызматкер ресурстары
	интеграциялоого, программанын ачыктыгын илгерилетүүгө жана жарандардын колдоосун түзүүгө багытталган	негизги чечимдерге салым кошууга мүмкүнчүлүк берген консультациялар жана катышуучулук семинарларды уюштуруу. Жергиликтүү жарандык коом уюмдарын программанын ишке ашырылышын биргелешип мониторинг жүргүзүүгө тартуу, анын ичинде кызыкдар тараптардын пикирлерин чогултуу жана зарыл болгон учурда ишке ашыруунун жүрүшүн мезгил-мезгили менен карап чыгууга катышуу.		боюнча пикирлерди чогултуу үчүн коомдук консультацияларды өткөрүү. Жыл сайын жарандык коом уюмдарын программанын үзгүлтүксүз мониторингине тартуу, анын ичинде өзгөчө муктаждыктар жаралганда зарылчылыкка жараша жолугушууларды өткөрүү.	GIZ жана АУнун мониторинг боюнча адистери

Булак: Автордун иштеп чыгуусу

6.6 Ишке ашырууга жооптуу персонал жана мөөнөттөр

GIZ жана улуттук аткаруучу уюмдар (АУ) гендер, ЭСКЧ, коммуникация, мониторинг жана баалоо (М&Б) боюнча адистерди жумушка алышат. Алардын негизги милдеттери кызыкдар тараптар менен консультацияларды жүргүзүү, гендер, ЭСКЧ жана М&Бге байланыштуу программалык иш-чараларды координациялоо жана ишке ашыруу болот. Бул ошондой эле КТмБИПны учурдагы ишке ашырылышын көзөмөлдөөнү камтыйт.

Гендер, ЭСКЧ, коммуникация жана М&Б адистеринин милдеттери:

- Программанын кызыкдар тараптары менен байланыш түзүү.
- Программанын коммуникацияларын жана кызыкдар тараптар менен бирге иштешүүнүү көзөмөлдөө.
- Даттанууларды/Арыздарды кароо механизмине байланыштуу маалыматтарды программа өнөктөштөрүнө, жергиликтүү коомчулуктарга, ЖКУларга жана башка тиешелүү кызыкдар тараптарга жайылтуу.
- Коомчулук менен байланыш түзүүдө, маалыматтарды жайылтуу жана башка программалык иш-чаралар боюнча кызматташуу үчүн жергиликтүү жана аймактык катышуучуларды/жарандык уюмдарды аныктоо.
- Программа менен жергиликтүү коомчулуктардын иалогду жеңилдетүү.
- Даттанууларды кароо механизмин (ДКМ) ишке ашырууну, мониторинг жүргүзүүнү жана отчеттуулукту көзөмөлдөө.
- Программанын прогрессине мониторинг жүргүзүү, айрыкча ЭСМБП жана ГИПтин ишке ашырылышына байланыштуу, зарыл болгон учурда адаптивдүү башкарууну колдоо.

Бул 7-таблицада GIZ жана жогоруда аталган адистер тарабынан координацияланган негизги жана үзгүлтүксүз КТмБИП иш-чараларынын графиги боюнча маалымат берилет.

7-Таблица: Кызыкдар тараптар менен бирге иштешүү боюнча иш-чаралар календары

Иш-чара	Программанын фазасы	Убакыт тилкеси	Жооптуу
ЭСКЧ документтерин жайылтуу	ЖКФнын Директорлор кеңешинин жыйынына чейин кеминде 30 күн мурун		GIZ Кыргыз Республикасы (КР) GIZ Тажикстан (ТЖ) GIZ Өзбекстан (ӨЗ)
Гендер, ЭСКЧ, коммуникация жана М&Б үчүн жооптуу кызматкерлерди жумушка алуу	баштапкы этап	1-жыл	GIZ Кыргыз Республикасы (КР) GIZ Тажикстан (ТЖ) GIZ Өзбекстан (ӨЗ)
ДКМ үчүн актуалдуу байланыш маалыматын жеткирүү	баштапкы этап	1-жыл	GIZдин гендер жана ЭСКЧ боюнча адистери GIZдин коммуникация боюнча адистери
Коомчулукту мобилизациялоо жана маалымдуулукту жогорулатуу үчүн жооптуу кызматкерлерди жана тренерлерди аныктоо жана окутуу	баштапкы этап	1-жыл	GIZдин техникалык адистери GIZдин гендер жана ЭСКЧ боюнча адистери GIZдин коммуникация боюнча адистери
Коомчулук менен байланыш жана агартуу	ишке ашыруу	1-жылдан 6-жылга чейин	GIZдин техникалык адистери GIZдин гендер жана ЭСКЧ боюнча адистери GIZдин коммуникация боюнча адистери АУдун гендер жана ЭСКЧ боюнча эксперттери АУдун коммуникация боюнча эксперттери
Программалык иш-чараларга интеграцияланган үзгүлтүксүз кызыкдар тараптар менен байланыш иш-чаралары	ишке ашыруу	1-жылдан 6-жылга чейин	GIZдин башкаруу адистери GIZдин техникалык адистери GIZдин гендер жана ЭСКЧ боюнча адистери

			GIZдин коммуникация боюнча адистери АУдун гендер жана ЭСКЧ боюнча эксперттери АУдун коммуникация боюнча эксперттери
Мезгил-мезгили менен кызыкдар тараптар менен жаңыртуу жолугушуулары жана маалымат таратуу	ишке ашыруу	1-жылдан 6-жылга чейин	GIZдин башкаруу кызматкерлери GIZдин техникалык кызматкерлери GIZдин гендер жана ЭСКЧ боюнча адистери GIZдин коммуникация боюнча адистери
Программаны ишке ашырууну үзгүлтүксүз мониторинг жүргүзүү жана мезгил-мезгили менен отчет берүү	ишке ашыруу	1-жылдан 6-жылга чейин	GIZдин гендер жана ЭСКЧ боюнча адистери GIZдин мониторинг жана баалоо боюнча адистери
Алынган сабактарды жана программа натыйжаларын жайылтуу	жыйынтыктоо	7- жыл	GIZдин коммуникация боюнча адистери АУдун коммуникация боюнча эксперттери

Булак: Автордун иштеп чыгуусу

6.7 Аялдарды жана аялуу топторду камтуу боюнча чаралар

Кызыкдар тараптардын арасында программанын бенефициарларынын катарына аялуу топтор да кирет. Потенциалдуу аялуу топторду аныктоо алардын тобокелдикке дуушар болуу деңгээлине жана мүмкүн болгон таасирлерге туруштук берүү мүмкүнчүлүгүнүн чектелүүлүгүнө негизделет. Бул контекстте аялуулук тобокелдикке дуушар болуу менен аны жеңүүгө жөндөмдүүлүктүн аздыгынын айкалышы катары түшүнүлөт.

Балдар, кары адамдар, мүмкүнчүлүгү чектелгендер, өтө жакыр адамдар жана аялдар климаттын өзгөрүшүнүн таасирлерине эң аялуу топтор катары дүйнө жүзү боюнча таанылган.

Аялдар программа контекстинде, айрыкча айыл чарба секторунда, көбүрөөк аялуу топтордун катарына кирет. Аялдар айыл чарба кошумча нарк чынжырларынын ар кандай деңгээлдеринде маанилүү ролдорду ойносо да, алар программага кирген өлкөлөрдүн коомдорундагы салттуу гендердик ролдорго байланыштуу олуттуу теңсиздиктерге туш болушат. Бул жер мурастоо менен байланышкан чектөөлөрдү жана чечим кабыл алуу процесстеринен четтетүүнү камтыйт.

Мындан тышкары, аялдар көп учурда айыл чарба ресурстарына, маркетинг маалыматына жана капиталга жетүү мүмкүнчүлүгү чектелүү, бул алардын аялуулугун күчөтөт. Бул көйгөйлөр климаттын өзгөрүшү контекстинде дагы да курчушу мүмкүн. Ошондуктан программаны иштеп чыгууда жана ишке ашырууда гендердик факторлорду эске алуу менен ыкма колдонулат.

2026-жылдын февраль айында ЭСКЧ жана гендердик консультациялар учурунда программанын алкагындагы гендердик маселелер, фокусдук аймактары, өнөктөштөр жана максаттуу топтор боюнча кеңири маалымат чогултулган..

Программаны ишке ашыруу учурунда аялуу топтордун толук катышуусун камсыз кылуу жана алардын укуктарын жана артыкчылыктарын коргоо үчүн программа төмөнкүдөй чараларды камтышы керек:

- түшүнүшүүнү өнүктүрүү үчүн тиешелүү ыкмалар (социалдык медиа же жолугушуулар) аркылуу натыйжалуу байланышты камсыз кылуу, анын ичинде ДКМны түзүү. Программанын кызматкерлери маалымат берүү жана пикир алуу үчүн коомго ыңгайлуу жерлерде жана убакта жеке жолугушууларды уюштурушат.
- аялуу топтордун өзгөчө муктаждыктарын жана кызыкчылыктарын канааттандыруу үчүн мүмкүн болгон жерлерде иш-чараларды иштеп чыгуу.
- аялуу адамдарга программага байланыштуу жолугушууларга катышуу үчүн транспорттук колдоо көрсөтүү жана алардын катышуусун жеңилдетүү үчүн мүмкүнчүлүктөрүн кеңейтүү.

6.8 Кызыкдар тараптардын пикирлерин долбоорду башкаруу чечимдерине интеграциялоо

Консультациялардан жана семинарлардан алынган пикирлер жана алардын жыйынтыктары маалыматтуу чечимдерди кабыл алууга зарыл болгон маанилүү маалымат катары Программаны башкаруу бөлүмдөрүнө (ПББ) берилет. ПББлар кызыкдар тараптардын пикирлерине жооп берүү аркылуу Программаны адаптивдүү башкарууну камсыз кылат. Мында ишке ашыруу катышуучулардын чечим кабыл алуу принциптерине шайкеш келүүсүнө жана социалдык жана айлана-чөйрөнү коргоо талаптарынын сакталышына өзгөчө көңүл бурулат.

Ар бир өлкөдө түзүлүүчү ПББлар GIZтин жана улуттук аткаруучу уюмдардын негизги кызматкерлеринен, анын ичинде ЭСКЧ, мониторинг жана баалоо (М&Б) боюнча адистерден турат. Алар Программанын элокогиялык жана социалдык чөйрөгө таасирлерди башкаруу боюнча талаптарга ылайык ишке ашырылышын көзөмөлдөөгө жана кызыкдар тараптар менен бирге иштешүү боюнча чараларды ишке ашырууга жооптуу болушат. ПББлар программанын ишке

ашыруунун бүткүл мезгилинде экологиялык жана социалдык маселелерди үзгүлтүксүз башкарууну камсыздайт.

Программаны ишке киргизүү этабында пландаштыруу документтери, стандарттык операциялык жол-жоболор, колдонмолор жана башкаруу системалары иштелип чыгат. Коопсуздук чаралары боюнча адистер бул алкактардын гендердик теңчиликти жана социалдык инклюзивдүүлүктү илгерилетүүсүн, ошондой эле кызыкдар тараптар тарабынан көтөрүлгөн маселелерди эске алуусун камсыз кылат.

Адаптивдүү башкарууну күчөтүү максатында, кызыкдар тараптардын катышуу иш-аракеттеринен алынган мониторингдин жыйынтыктары системалуу түрдө талданып, , ПББлар тарабынан үзгүлтүксүз өткөрүлүүчү кароо сессиялары аркылуу түздөн-түз чечим кабыл алуу процессине түздөн-түз интеграцияланат. Бул сессияларда кызыкдар тараптардын пикирлери бааланат, кайталанып турган маселелер же көйгөйлөр аныкталат жана Программаны ылайыкташтыруу үчүн иш жүзүндө колдонууга боло турган сунуштар артыкчылыктуу тартипте аныкталат. Такталган жыйынтыктар тиешелүү Программа бөлүмдөрүнө жана ишке ашыруучу өнөктөштөргө берилет. Алардын негизинде ишке ашыруу пландарына, ресурстарды бөлүштүрүүгө жана кызыкдар тараптар менен бирге иштешүү стратегияларына тиешелүү өзгөртүүлөр киргизилет. Киргизилген өзгөртүүлөрдүн жана кабыл алынган чечимдердин кыскача маалыматы кызыкдар тараптарга кайра билдирилип, ачык-айкындуулукту жана отчеттуулукту камсыз кылат жана Программанын өзгөрүп жаткан шарттарга өз убагында жооп беришине өбөлгө түзгөн үзгүлтүксүз кайтарым байланыш процессин камсыз кылат.

Программанын өнөктөштөрү жана адистери менен тыгыз координациялоо иш-чаралардын инклюзивдүү жана тең укуктуу болушун камсыз кылууга, ошондой эле алардын өз убагында жана талаптагыдай ишке ашырылышына өбөлгө түзөт. Кызыкдар тараптардын пикирлерин Программанын бардык этаптарына интеграциялоо күтүлбөгөн өзгөрүүлөргө натыйжалуу жооп кайтарууга жана Программанын максаттарына шайкештигин сактоого шарт түзөт.

6.9 Кызыкдар тараптардын пикирлерин Программаны башкаруу процессине интеграциялоо

Кызыкдар тараптардын пикирлерин адаптивдүү башкаруу процессине интеграциялоо программаны ишке ашыруунун негизги стратегияларынын бири болуп саналат. Программанын алкагында кызыкдар тараптардын сунуш-пикирлерин эске алуу механизми түзүлөт, анын негизинде алардын сунуштары чечим кабыл алуу процессине түздөн-түз таасир этет жана программаны ишке ашыруунун жүрүшүнө жараша зарыл өзгөртүүлөрдү өз убагында киргизүүгө мүмкүндүк берет.

6.9.1 Документтештирүү жана кайтарым байланыш коммуникациясы

Программа тобу кызыкдар тараптар менен өткөрүлгөн кеңешүүлөрдү/консультацияларды, семинарларды, жолугушууларды жана коомдук талкууларды өткөргөндөн кийин, алынган пикирлерди жана жыйынтыктарды чогултуп, документтештирет. Кызыкдар тараптардын пикирлеринин кыскача мазмуну ПББларга өз убагында жеткирилет.

Жергиликтүү жамааттардын деңгээлинде өткөрүлгөн консультациялар боюнча отчеттордо жергиликтүү муктаждыктар жана сунушталган чечимдер документтештирилет. Бул отчеттор ички колдонуу үчүн таратылып, зарыл болгон учурда кызыкдар тараптар менен да бөлүшүлөт. Кызыкдар тараптар менен консультациялардын жүрүшүндө көтөрүлгөн негизги маселелер ПББлардын жыйындарында да талкууланат.

6.9.2 Ички сереп жана адаптивдүү башкаруу

Программанын ПББлары кызыкдар тараптардын пикирлерин үзгүлтүксүз карап чыгып, аларды Программаны ишке ашыруу процессине киргизип турат. ПББлар кызыкдар тараптардын сунуш-пикирлерин негиздүү чечимдерди кабыл алуу үчүн маанилүү маалымат катары карашат. Бул зарыл болгон учурда иш пландарына өзгөртүүлөрдү киргизүүнү, ресурстарды бөлүштүрүүнү кайра кароону же айрым иш-чараларды өзгөртүүнү камтышы мүмкүн. Кызыкдар тараптар ресурстарды пайдаланууга байланыштуу мүмкүн болуучу чыр-чатактар сыяктуу тобокелдиктерди же көйгөйлөрдү аныктаган учурда, Программа тиешелүү компоненттердин

алкагында аларды азайтуу боюнча ылайыктуу чараларды карайт. Мындай өзгөртүүлөр тиешелүү кызыкдар тараптар менен консультациялардын негизинде киргизилип, сунушталган чечимдердин кабыл алынышын жана натыйжалуулугун камсыз кылат.

Адаптивдүү башкарууну колдоо үчүн кызыкдар тараптардын пикири консультациялык отчеттор жана негизги маселелерди, сунушталган аракеттерди, жооптуу тараптарды, ишке ашыруу мөөнөтүн, бюджеттик кесепеттерди жана аткаруу статусун камтыган пикир-жооп матрицасы аркылуу системалуу түрдө көзөмөлдөнөт. ПББлар бул маалыматты даттанууларды кароо механизминин (ДКМ), коргоо чараларынын мониторингинин жана программаны ишке ашыруу отчетторунун маалыматтары менен бирге карашат. Зарыл болгон учурда макулдашылган аракеттер программалык иш-аракеттерге, ишке ашыруу графиктерине, жылдык жана кварталдык иш пландарына, сатып алуулар планына, бюджеттерге, программалык тобокелдиктердин реестрине жана тиешелүү экологиялык жана социалдык башкаруу инструменттерине, анын ичинде КТмБИП жана ЭСМБПга интеграцияланат.
Айрыкча аялдардан, аялуу топтордон жана катышууга тоскоолдуктарга туш болгон башка кызыкдар тараптардан алынган пикирлерге көңүл бурулат. Стратегиялык жетекчиликти талап кылган маселелер ПБКга жөнөтүлөт. Макулдашылган иш-аракеттердин ишке ашырылышы кийинки кызыкдар тараптар менен өз ара аракеттенүү иш-чаралары аркылуу көзөмөлдөнүп, консультациялардын, баалоолордун, аракеттердин, мониторингдин жана үйрөнүүнүн үзгүлтүксүз циклин түзөт.

6.9.3 Чечим кабыл алуу форумдарында кызыкдар тараптардын пикирлерин эске алуу

Кызыкдар тараптардын пикирлери расмий түрдө башкаруу форумдарында да каралат. Көп өлкөлүү ПБКнын ар бир жыйынында кызыкдар тараптар менен биргелешип иштешүү боюнча маалымат берилет. ПББлар кызыкдар тараптардын сунуштары кантип эске алынганын көрсөтүп, чечилбей калган маселелер боюнча көрсөтмө алышат. Бул жоопкерчиликти түзөт, башкача айтканда, жогорку деңгээлдеги өкүлдөр (УБА, программанын саясий өнөктөштөрү ж.б.) программа бенефициарлардын жана өнөктөштөрдүн муктаждыктарына ылайык иш алып баруусун текшерип турушат.

Жергиликтүү кызыкдар тараптардын жана тиешелүү аймактардагы ЖКУлардын өкүлдөрү ишке ашырууга түздөн-түз байланышкан күн тартибиндеги маселелер каралганда ПБК жыйындарына чакырылышы мүмкүн.

6.9.4 Инклюзивдүү жана тең укуктуу интеграция

Аялдардан, жаштардан жана аялуу топтордон алынган пикирлерге өзгөчө көңүл бурулат. Программа бул топтордун өзгөчө муктаждыктары болушу мүмкүн экенин же катышууга олуттуу тоскоолдуктарга туш болушарын тааныйт. Алардын пикирлерин чогултуу үчүн (мисалы, аял фасилитаторлорду колдонуу) чаралар көрүлөт.
Программа башкаруусу бул топтор тарабынан көтөрүлгөн маселелерди чечүүгө артыкчылык берет. Мисалы, эгерде аял дыйкандар окутуу учурунда бала кароо кызматын же талаа иштеринде коопсуздук маселелерин көтөрсө, программа иш-чараларды гендердик өзгөчөлүккө жараша өзгөртүү менен жооп бере алат.

6.9.5 Кызыкдар тараптарга кайтарым байланыш берүү

Пикирлерди интеграциялоо ошондой эле кызыкдар тараптарга алардын сунуш-пикирлери кандай эске алынганы жөнүндө маалымат берүүнү билдирет. Кийинки консультацияларда модераторлор кызыкдар тараптардын мурда берген сунуштарынын негизинде киргизилген өзгөртүүлөрдү белгилеп өтүшөт. Бул кызыкдар тараптарга алардын пикирлери маанилүү экендигин көрсөтүп, ишенимди бекемдөөгө жана мындан аркы бирге иштешүүгө кызыгуусун арттырууга өбөлгө түзөт.

Кызыкдар тараптардын пикирлерин Программаны башкаруунун күнүмдүк иш процесстерине киргизүү аркылуу Программа ийкемдүү жана өзгөрүп жаткан шарттарга жооп бере алган мүнөздө болот. Бул өз кезегинде анын натыйжалуулугун жана туруктуулугун жогорулатат. Мындай адаптивдүү башкаруу ыкмасы Программанын отчетторунда документтештирилип, ЖКФга жана башка байкоочуларга кызыкдар тараптардын салымдары программанын жыйынтыктарына

олуттуу таасир этерин, ЖКФтин катышуу менен программаны ишке ашыруу боюнча талаптарын аткара тургандыгын көрсөтүүгө жардам берет.

7 Даттанууларды кароо механизми (ДКМ)

Программа ишке ашырылып жаткан мезгилде кызыкдар тараптарда пайда болучуу ар кандай тынчсыздануларды, коркунучтарды, даттанууларды же арыздарды кароо үчүн ДКМ түзүлөт. ДКМ жоопкерчиликти жана жоопкер мамилени камсыз кылуунун негизги бөлүгү болуп саналат жана ал маданий жактан ылайыктуу жана гендердик сезимтал формада иштелип чыгат. Механизм GIZдин учурдагы даттанууларды кароо системаларын жана ЖКФнын көз карандысыз даттанууларды кароо механизмин толуктап турат.
Төмөндө Борбор Азиядагы климатка туруктуу ландшафттар программасы үчүн ДКМдин негизги түзүмү баяндалат.

7.1 Максаттар

ДКМдин максаты - программалык иш-аракеттерден келип чыккан ар кандай маселелерди тез арада карап чыгып, чечүү аркылуу чыр-чатактардын күчөшүн же терс таасирлерди алдын алуу. Ар кандай кызыкдар тараптар - жеке коом мүчөлөрү, программа кызматкерлери же институционалдык өнөктөштөр - бул механизм аркылуу даттанууларын билдире алышат.
Арыздар олуттуу кабыл алынат жана тез арада каралат, максаты чыңалууну же чыр-чатакты болтурбоо үчүн арыздарды мүмкүн болушунча тезирээк чечүү болуп саналат. ДКМ маселелерди чечүүнүн ачык-айкын процессин камсыз кылат жана кызыкдар тараптардын пикирлерин программаны башкарууга киргизүүнү камсыздайт. Ал адилеттүүлүк, купуялуулук (суроо-талап боюнча) жана өч албоо принциптерин карманат, кызыкдар тараптарды (анын ичинде аялдарды жана аялуу топторду) тынчсыздануларын коркпой билдирүүгө үндөйт

7.2 ДКМ боюнча маалымат жана коммуникация

Программа кызыкдар тараптардын ДКМге кантип кайрылууга болору жөнүндө жакшы маалыматтуу болушун камсыздайт. ДКМ тууралуу маалымат (тартиптер, байланышуу үчүн жооптуу адамдарды жана арыз ээлеринин укуктары) бардык баштапкы семинарларда жана коомдук жолугушууларда, ошондой эле жергиликтүү тилдерде таратылат.

Даттанууларды анонимдүү түрдө тапшырууга болот. Анонимдүү арыздар катталып, иликтенет; бирок, байланыш маалыматтары жок болсо, арыз ээсине жооп билдирүү мүмкүнчүлүгү болбойт.

Даттанууларды тапшыруу үчүн бир нече каналдар жеткиликтүү болот. Бул каналдар 8-таблицада көрсөтүлгөн.

8-таблица: Даттанууларды берүү каналдары

Канал	Баяндама
Бетме-бет	Кызыкдар тараптар консультация учурунда же программанын жергиликтүү ишканаларына барып, программа фасилитаторлоруна даттанууларды оозеки же жазуу түрүндө тапшыра алышат. Коомдук фасилитаторлор жана жергиликтүү БКУ өнөктөштөрү коомчулук менен күнүмдүк өз ара аракеттенүүлөрүндө даттанууларды кабыл алуу жана каттоо боюнча окутулат.
Телефондук ишеним линиясы	Ар бир өлкөдө (же көп тилдүү варианттары бар борбордук аймактык ишеним линия аркылуу) телефон номери түзүлөт. Бул номер аркылуу даттануучулар чалып же тексттик/үн билдирүүлөрүн жөнөтө алышат. Линия жарым-жартылай убакыты менен алынган кызматкерлер тарабынан тейленет же автоответчикке туташтырылып, даттанууларды жаздыруу үчүн колдонулат.
Электрондук почта жана веб-платформа	Электрондук почта дареги жана онлайн платформа (же GIZ программасынын веб-сайтындагы атайын бөлүм) кызыкдар тараптарга даттанууларды электрондук түрдө тапшырууга мүмкүнчүлүк берет. Бул ыкма ЖКУлар жана санариптик байланышты жакшы билген кызыкдар тараптар үчүн пайдалуу болушу мүмкүн..
Почта	Даттануулар ар бир өлкөдөгү ПББ (Программа башкаруу бөлүмү) ишканасына почта аркылуу жөнөтүлүшү мүмкүн (даректер ДКМ баракчаларында көрсөтүлөт).

7.3 Даттануулар кабыл алуу жана каттоо

Бардык алынган даттануулар расмий түрдө даттануулар реестрине (базага) катталат. Программа тобундагы (же ар бир АО ичинде) атайын коргоо чаралары/даттануулар боюнча кызматкер ар бир арызды каттоо үчүн жооптуу болот. Каттоо учурунда арыздын датасы, арыз ээсинин аты (эгер белгилүү болсо), арыздын кыскача мазмуну жана кайсы канал аркылуу алынганы көрсөтүлөт. Ар бир арызга идентификациялык номер берилип, анын статусу чечилгенге чейин көзөмөлдөнөт. Бул көзөмөл системасы даттануулардын изилденүүсүн жана кийинки аракеттер үчүн жоопкерчиликти камсыз кылат. Бул ыкма аркылуу ДКМ арыздардын толук ишенимдүүлүгүн жана жоопкерчиликти камсыз кылат.

7.4 Даттануулары категориялаштыруу

Даттануулар ар кандай формада болушу мүмкүн: арыздар, дооматтар, мыйзам бузуулар жөнүндө билдирүүлөр же сунуштар. Мүмкүн болгон даттануу категориялары төмөнкүлөр:

9-таблица: Даттануулар категориялары

Категория	Мүнөздөмөлөр
1-категория: Даттануу	Нааразычылыктын билдирүүсү төмөнкүлөргө байланыштуу: • Программа жана анын кызматкерлери тарабынан көрсөтүлгөн кызматтардын сапаты жана стандартка туура келбестиги • Программа иш-аракеттеринин бенефициарлардын социалдык-экономикалык чөйрөсүнө тийгизген таасири же кесепеттери • Адам укуктарынын бузулушу боюнча айыптоолор
2-категория: Талап	Пландалган иш-аракеттер же программалык иш-чаралар тиешелүү стандарттарга, жол-жоболорго же макулдашылган келишимдерге, анын ичинде сатып алуу жол-жоболорун сактабоо боюнча талаптарга жооп бербегендиги жөнүндө билдирүү.
3-категория: Бузуулар жөнүндө билдирүү	Жалган маалыматтарды таратуу, алдамчылык же коррупция, анын ичинде шектүү жоруктар жөнүндө билдирүүлөр. Шектүү укук бузуулар жөнүндө билдирүүлөр, анын ичинде, бирок алар менен чектелбестен: • Коррупция жана паракорчулук • Каражаттарды максатсыз пайдалануу, алдамчылык жана уурдоо • Кызыкчылыктардын кагылышы • Сексуалдык туура эмес жүрүм-турум (кордоо) жана сексуалдык эксплуатация • Адам укуктарынын бузулушу • Айлана-чөйрөнү коргоо боюнча милдеттенмелерди бузуу

7.5 Даттануулары жана нааразычылыктарды кароо процесси

ДКМ даттануулары кабыл алуу, баалоо жана чечүү үчүн түзүлгөн структураланган процессти карманат, ал 10-таблицада баяндалган.

10-таблица: Даттануулары кароо процессинин этаптары

Кадамдар	Деталдар
1-кадам: Даттанууну тапшыруу	ДКМге бир нече каналдар аркылуу кайрылуу болот, анын ичинде телефон, электронный почта, почта же жеке кайрылуу сыяктуу бир нече каналдар аркылуу жетүүгө болот. Даттануулар анонимдүү түрдө тапшырыла алат. Даттануулар оозеки же жазуу түрүндө тапшырыла алат.

2-кадам: Алгачкы баалоо	Катталган даттанууларды экологиялык жана социалдык коопсуздук адистери тарабынан текшерилип, бааланат. Даттануунун мүнөзүнө жана татаалдыгына жараша экологиялык жана социалдык коопсуздук адиси ПББ менен координацияны камсыз кылат жана байланышат. Коопсуздук адисинин ыйгарым укуктарынан ашкан даттануулар (мисалы: гендердик зомбулук, СЭЗКП, коррупция ж.б.) тиешелүү компетенттүү органдарга жөнөтүлөт.
3а-кадам: Чечим кабыл алуу	Диалог, сүйлөшүү же медиация аркылуу чечүү артыкчылыктуу ыкма катары колдонулат. Эгер макулдашуу болбосо же тараптар үчүн канааттандырарлык чечим табылбаса, акыркы чара катары сотко кайрылуу каралат. Катышкан тараптардын ортосунда макулдашууларга жетишилгенден кийин, иш коргоо боюнча адис тарабынан жабылат. Коопсуздук боюнча кызматкер арыз ээсине натыйжа жөнүндө расмий түрдө кабарлоону камсыздайт.
3б-кадам: Олуттуулук же пикир келишпестик	Өтө олуттуу учурларда же макулдашууга жетишилбегенде, алгач GIZ Штаб-квартирасындагы Талаптарга шайкештик жана ак ниеттүүлүк боюнча кеңеш берүү кызматтары менен байланышуу керек, андан кийин кийинки эскалация чекити катары ЖКФке кайрылуу керек.
4-кадам: Мониторинг, көзөмөл жана маалыматтарды консолидациялоо	Европа Биримдигинин Жалпы Маалыматтарды Коргоо Регламенти жана тиешелүү улуттук мыйзамдарга ылайык: • Программадагы ДКМ даттануулары чогултуу үчүн реестр болот. Бул система жазуу түрүндөгү жана оозеки даттануулары чогултуу үчүн колдонулат. • Маалыматтар базасы даттануулары көзөмөлдөөнү жана алардын жүрүшүн байкоону, ошондой эле программа жана улуттук деңгээлде ишке ашырылган чечим чараларын документтештирүүнү камсыз кылат. • ДКМ чечимдери М&Б системасынын бир бөлүгү болот. ДКМди натыйжалуу ишке ашыруунун көзөмөлдөө үчүн НКИ коюлат. НКИ - белгиленген даттануулары чечүү убактысынан кийин нөлгө барабар ачык даттануулары түзөт.

7.5.1 СЭЗКП боюнча жабырлануучуга багытталган отчет берүү жана жооп кайтаруу процедурасы

Программа өзүнүн ДКМ алкагында СЭЗКП инцидентерин кароо үчүн атайын жабырлануучуга багытталган процедураны ишке ашырат. Бул процедура GIZдин ички СЭЗКП алдын алуу жана ишти башкаруу механизмдерине шайкеш келет жана эл аралык деңгээлде таанылган жабырлануучуга багытталган принциптерди карманат: коопсуздук, купуялуулук, урматтоо, басмырлоосуз мамиле жана маалыматтуу макулдук.

СЭЗКП инциденттери каалаган убакта купуя каналдар аркылуу билдирилиши мүмкүн, анын ичинде GIZдин гендер жана ЭСКЧ адистери, ишенимдүү коомдук байланыш өкүлдөрү же программа боюнча маалымдоо иш-чараларында кызыкдар тараптарга маалымдалган башка ДКМ каналдары аркылуу. Жабырлануучулар өздөрү эң коопсуз жана ылайыктуу деп эсептеген каналдарды тандап алууга эркин. Бардык отчеттор катуу купуялуулук жана "билүүгө тийиш" принциптерине ылайык атайын даярдыктан өткөн жана ыйгарым укуктуу кызматкерлер тарабынан каралат. СЭЗКП иштерине байланыштуу маалыматтар аман калгандардын жана арыздануучулардын коопсуздугун камсыз кылуу үчүн чектелген мүмкүнчүлүктөгү купуя реестрде коопсуз жана этикалык жактан документтештирилет.

Билдирүү алынгандан кийин программа жабырлануучуга жеткиликтүү варианттар жана колдоо кызматтары тууралуу так маалымат берет. Жабырлануучунун маалыматтуу макулдугу менен муктаждыктарына жана программанын аймактарында кызмат көрсөтүүчүлөрдүн болушуна жараша тиешелүү медициналык, психосоциалдык, юридикалык же коргоо кызматтарына жолдомо берилиши мүмкүн. Эгерде айыптоолор программа кызматкерлерине, подрядчыларга же өнөктөштөргө тиешелүү болсо, тиешелүү жоопкерчилик чаралары колдонулат, анын ичинде ички тартиптик процедуралар, келишимдик санкциялар же зарыл болгон учурда компетенттүү

органдарга жолдомо берилет. Жабырлануучулар процесстин каалаган баскычында тышкы колдоого же юридикалык чараларга кайрылуу укугун сактап калышат.

Бул протоколдун ишке ашырылышын GIZдин гендер жана ЭСКЧ адистери ПББ менен координацияда көзөмөлдөйт, СЭЗКП даттануулары программа мезгилинде гендердик өзгөчөлүккө жооп берген, маданий жактан ылайыктуу жана жабырлануучуларга багытталган түрдө каралышын камсыз кылуу үчүн ПББ менен биргеликте көзөмөлдөйт. СЭЗКПнын алдын алуу жана маалымдуулукту жогорулатуу боюнча конкреттүү чаралар ГИПде кененирээк баяндалган (10а тиркеме)

7.5.2 Даттануулардын каруу процесси жөнүндө маалымат

GIZ Германиянын Мамлекеттик аудиторлор институту тарабынан чыгарылган 980-Кепилдик стандартына жана DIN ISO 37301 эл аралык башкаруу стандартына негизделген, компаниянын бардык деңгээлдеринде колдонулуучу Талаптардын актаркылышын көзөмөлдөөнүн башкаруу системасын (ТАКБС) түзгөн. ТАКБС GIZтин корпоративдик башкаруу системасынын бир бөлүгү болуп саналат жана көз карандысыз даттануулардын каруу жана укуктук коргоо механизминин негизги элементтерин камтыган адилеттүү механизм катары иштейт. Ал GIZтин бардык негизги, колдоочу жана башкаруу процесстерине колдонулат жана дүйнө жүзү боюнча GIZтин ишмердигин камтыйт.

Талаптардын жана ченемдердин сакталышын башкарууну уюштуруу боюнча жоопкерчилик GIZтин **Талаптардын актаркылышын көзөмөлдөө жана ак-ниеттүүлүк бөлүмү (ТАКАНБ)** жүктөлгөн, ал түздөн-түз Башкаруу Кеңешине отчет берет. ТАКАНБ ТАКБСти координациялайт, уюштурат жана жетектейт жана программаны же долбоорду ишке ашыруу, экологиялык жана социалдык маселелер жана программаны башкаруу үчүн жооптуу уюштуруу бөлүмдөрүнөн институционалдык жактан бөлүнгөн. Анын кызматкерлери өз милдеттерин аткарууда кесиптик көз карандысыздык, объективдүүлүк жана көрсөтмөсүз иштешет. Ошентип, арыздарды каруу функциясы программанын цикли боюнча программаны ишке ашыруу түзүмдөрүнөн көз карандысыз болот.

Координациялык ролунан тышкары, ТАКАНБ коррупциянын алдын алууга, шайкештик жана жана бүтүндүк боюнча консультациялык кызматтар, маалымат берүүчү система, борбордук иштерди башкаруу системалары, басмырлоого, сексуалдык зомбулукка жана коркутууга байланыштуу кеңеш берүү жана иштерди каруу, ошондой эле ички көзөмөл системасы үчүн жооптуу. Ушул маселелерге байланыштуу талаш-тартыштар келип чыккан учурда, ТАКАНБ GIZтин бардык түзүмдөрүнө колдонулуучу милдеттүү көрсөтмөлөрдү берет. Бөлүм талаптардын жана ченемдердин сакталышын камсыз кылуу тутумун өркүндөтүүнү демилгелөөгө жана анын аткарылышын кайра карооого, тиешелүү маселелердин каралышын жана чечилишин көзөмөлдөөгө, окуяларды башынан аягына чейин иликтөөнү жана андан кийинки чараларды көрүүнү талап кылууга, өзгөчө учурларда иштерди өзү иликтөөгө, сунушталган жооп чараларын жана санкцияларды кайра карооого, иштерди каруу талаптагыдай жүргүзүлбөгөн учурда өркүндөтүүнү талап кылууга жана зарыл болгон учурда иштерди Башкаруу кеңешине жөнөтүү милдетин алат.

Шайкештикти башкаруу компаниянын ичинде да, сыртында да кызыкдар тараптар тарабынан берилген отчетторго жана маалыматка таянат. Бардык кызматкерлер жана жалпы коомчулук үчүн https://www.giz.de/en/aboutgiz/39089.html оңой жеткиликтүү мыйзам бузуулар жөнүндө кабар берүү тутуму (веб-сайт, электрондук почта, телефон жана кат аркылуу) иштейт жана аны анонимдүү түрдө колдонууга болот. Бул тутум көйгөйлөрдү эрте аныктоо жана аларга каршы чараларды көрүү үчүн негизги эрте эскертүү механизми катары кызмат кылат. Анын максаты - компаниянын ичинде жана сыртында келип чыгышы мүмкүн болгон зыяндын алдын алуу же аны алгачкы этапта мүмкүн болушунча азайтуу.

Төмөнкү маселелер жөнүндө мыйзам бузуулар тууралуу кабар берүү тутуму аркылуу билдирүүгө болот:

- **Коррупция жана паракорчулук**
- **Каражаттарды максатсыз пайдалануу, алдамчылык жана уурдоо**
- **Кызыкчылыктардын кагылышы**

- **Сексуалдык туура эмес жүрүм-турум жана сексуалдык эксплуатация**
- **Адам укуктарынын бузулушу**
- **Айлана-чөйрөнү коргоо милдеттенмелердин бузулушу** (экологиялык мыйзамдардын бузулушу)

Отчет берүү каналдарынын ар бирин зарыл болгон учурда анонимдүү түрдө колдонууга болот:

- GIZтин ишмердигине байланыштуу талаптардын жана ченемдердин бузулушу боюнча негиздүү шектенүүлөрдү түздөн-түз GIZтин Талаптардын сакталышы жана ак ниеттүүлүк боюнча консультациялык кызматына да жөнөтүүгө болот. (compliance-mailbox@giz.de)
- Талаптардын сакталышы жана ак ниеттүүлүк боюнча консультациялык кызматта, ошондой эле басмырлоо, сексуалдык мүнөздөгү укук бузуулар жана куугунтуктоо жөнүндө билдирүүлөрдү кабыл алуучу **“Stop-It” (**stop-it@giz.de) **байланыш пунктунда** иштеген кызматкерлер Талаптардын сакталышы жана ак ниеттүүлүк бөлүмүнүн курамына кирет.
- Мындан тышкары, компаниядан **тышкаркы көз карандысыз өкүл** (Dr. Edgar Joussen ombudsmann@ra-js.de) GIZтин ишмердигине байланыштуу мыйзамдардын жана ченемдик талаптардын бузулушу жөнүндө купуя билдирүүлөрдү берүү үчүн компаниядан тышкаркы байланыш түйүнү катары жеткиликтүү. Билдирүү берген адамды коргоону камсыз кылуу максатында, бул өкүл билдирүү берген адамдын алдын ала макулдугу болгондо гана компания менен байланышып, далилдерди GIZке өткөрүп берет.
- Мыйзам бузуулар жөнүндө онлайн кабар берүү порталы (https://www.giz.de/tell-us) дүйнө жүзү боюнча күнү-түнү, бир нече тилде жеткиликтүү. Аны шектелген мыйзам бузуулар жөнүндө анонимдүү түрдө билдирүү жана электрондук почтанын дарегин же телефон номерин көрсөтүү талап кылынбастан, техникалык коопсуздуктун эң жогорку стандарттарына ылайык маалымат алмашуу үчүн колдонууга болот.
- Мындан тышкары, **GIZтин мыйзам бузуулар жөнүндө кабар берүү жана «Stop-It» даттанууларды кароо тутумуна** жеңил жана тоскоолдуксуз жетүү мүмкүнчүлүгү (GIZтин өлкөлөрдөгү ишканалар даттанууларды кароо боюнча жооптуу кызматкерлер аркылуу) түзүлгөн. Бул мүмкүнчүлүк сексуалдык мүнөздөгү укук бузуулар, басмырлоо жана куугунтуктоо жөнүндө билдирүүлөрдү берүүдө эске алынуучу өзгөчө жагдайларды камтыйт.
- Ишке ашыруунун деңгээлинде Программага тиешелүү даттанууларды кароо жол-жоболору жана колдонмолору иштелип чыгып, алар жөнүндө маалымат ар түрдүү каражаттар аркылуу жеткиликтүү болот.

Мыйзам бузуулар жөнүндө кабар берген адамдарды жана жабырлануучуларды коргоо жогорку артыкчылык болуп саналат[5]. GIZ муну анонимдүү билдирүү, купуялуулук, көз карандысыз байланыш пункттары, өч албоо милдеттенмелери, төмөнкү босоголуу мүмкүнчүлүк, борбордук иштерди башкаруу процесси, сексуалдык зомбулук боюнча атайын арыз каналдары жана программанын контекстинде жабырлануучуларга багытталган жана гендердик өзгөчөлүккө жооп берген арыздарды кароонун негизинде курулган система аркылуу камсыз кылат.

GIZ мүмкүн болушунча, көйгөйлөр тууралуу ак ниеттүүлүк менен билдирген адамдар терс кесепеттерге дуушар болбошун камсыз кылууга умтулат. Алынган бардык маалыматтар жана билдирүүлөр ТАКАНБ тарабынан каралып, тиешелүү тартипте иликтенет. ТАКАНБ иштердин адилеттүү, кылдат жана калыс каралышын камсыз кылат. Бул процесстин жүрүшүндө ТАКАНБ зарыл болгон учурда жооптуу уюштуруу бөлүмдөрүн тартат, GIZтин бардык түзүмдөрүндө колдонулуучу сапат стандарттарын сактайт, ишти тактоо үчүн маалымат алуу укугун пайдаланат жана кабыл алынган чечимдердин жана андан кийинки чаралардын талапка ылайыктуулугун карап чыгат. Мындай ыкма даттанууларды жана талаптардын сакталышына байланыштуу иштерди башынан аягына чейин кароону, анын ичинде зарыл болгон учурларда тиешелүү түзөтүүчү чараларды көрүүнү жана тиешелүү кесепеттерди колдонууну камсыз кылат.

Өзбекстандагы GIZтин даттанууларды кароо механизми (ДКМ) төмөнкү каналдар аркылуу жеткиликтүү:

- ДКМ боюнча байланыш үчүн жооптуу адамдар
  - Нигина Мавлянбердиева
  - Телефон: +998 933868232, эл.почта: nigina.mavlyanberdieva@giz.de)

[5] URL: https://www.giz.de/en/downloads/Code%20of%20ethics.pdf (акыркы жолу 24.04.2026 күнү көрүлгөн).

- Бобур Жорохожаев
- Телефон:+99893111046, эл.почта: bobur.joraxojayev@giz.de
- GIZ ишканасы: Чимкент көчөсү 7а, 100029 Ташкент, Өзбекстан

- Гендердик маселелер боюнча жооптуу адис
  - Мадина Ишмурадова
  - Телефон: +998 937000117, эл.почта: madinabonu.ishmuradova@giz.de

Кыргыз Республикасындагы GIZтин даттанууларды кароо механизми (ДКМ) төмөнкү каналдар аркылуу жеткиликтүү:

- Гендердик маселелер боюнча жооптуу адис:
  - Эрлан Амираев;
    - Эл.почта: erlan.amiraev@giz.de
  - Светлана Узакбаева:
    - Эл.почта: svetlana.uzakbaeva@giz.de
  - GIZ ишканасы: Эркиндик бульвары, 22, 720040, Бишкек, Кыргыз Республикасы
  - Телефон : +996 312 90 90 82

Тажикстандагы GIZтин даттанууларды кароо механизми (GRM) төмөнкү каналдар аркылуу жеткиликтүү:

- ДКМ:
  - Эл.почта: compliance-tj@giz.de
  - GIZ ишканасы: Душанбе шаары, «Жайхун» бизнес-комплекси, Н. Хувайдуллоев көчөсү, 2/1, Душанбе, Тажикстан
  - Телефон: +992 44 6006 107
- Гендердик маселелер боюнча жооптуу адис:
  - Наргиз Тошева
  - Эл.почта: nargis.tosheva@giz.de
  - телефон: +992 92 889 0303

ЖКФнын Көз карандысыз даттанууларды кароо механизми (ККДКМ) жөнүндө маалымат

- Көз карандысыз даттанууларды кароо механизминин бөлүмү
  - Дарек: Жашыл Климаттык Фонд, Сонгдо бизнес району, Арт-центр-даэро көчөсү, 175, Ёнсу-гу, Инчхон 22004, Корея Республикасы
  - Эл.почта: irm@gcfund.org
  - Телефон: +82 32-458-6186 (альтернатива катары +82 10-4296-1337) Fax: +82 32-458-609